

Załącznik do Uchwały Nr XLIII/394/2021

Rady Miejskiej w Brzozowie

z dnia 22 października 2021 r.

GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
GMINY BRZOSZÓW
NA LATA 2021-2025

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	3
1. DEFINICJA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ.....	3
2. RODZAJE I FORMY PRZEMOCY W RODZINIE.....	4
3. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU	5
4. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU	7
5. ADRESACI PROGRAMU	7
II. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W GMINIE.....	8
1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	9
2. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIETLE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH.....	10
2.1. PODMIOTY ŚWIADCZĄCE WSPARCIE W GMINIE.....	11
2.2. PODMIOTY SPOZA GMINY WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW GMINY	18
3. WSPÓŁPRACA KOŚCIOŁÓW W ZAKRESIE EDUKACJI NA TEMAT PRZEMOCY W RODZINIE I WSPIERANIA RODZIN W KRYZYSIE.....	23
4. BADANIA ANKIETOWE DOTYCZĄCE PRZEMOCY.....	24
4.1. BADANIA W ŚRODOWISKU LOKALNYM.....	24
4.2. BADANIA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM	29
4.3. BADANIA W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ	32
5. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA KRZYWDZONYM DZIECIOM.....	34
6. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH	35
7. OCENA WDROŻENIA ZAŁOŻEŃ POPRZEDNIO REALIZOWANEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE.....	39
III PROJEKTOWANE DZIAŁANIA PROGRAMOWE.....	41
1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU	41
2. CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA	42
IV REALIZACJA PROGRAMU.....	49
1. KOORDYNATOR, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE I PARTNERZY	49
2. MONITORING I EWALUACJA.....	49
3. FINANSOWANIE	50
SPIS TABEL I WYKRESÓW	51

I. WPROWADZENIE

Opracowanie niniejszego dokumentu podyktowane jest wpływem perspektywy czasowej, na którą ustanowiony został dotychczas obowiązujący Program. Zadaniem Programu jest kontynuacja szerokiego spektrum działań mających na celu zarówno zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko przemocy w rodzinie, jak i ochronę oraz pomoc osobom dotkniętym przemocą, podejmowanie odpowiednich działań wobec sprawców, a także zwiększenie profesjonalizmu służb społecznych w udzielaniu pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie.

Podstawową cechą działań podejmowanych w obszarze przemocy domowej powinno być szybkie reagowanie mające na celu przerwanie przemocy oraz szybka i skuteczna pomoc ofiarom. Powodzenie podejmowanych działań w dużej mierze zależy od współdziałania lokalnej społeczności oraz instytucji i organizacji zajmujących się zjawiskiem przemocy.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Brzozów na lata 2021-2025 przedstawia strategię działania obejmującą pomoc rodzinom doznającym przemocy w celu zminimalizowania zjawiska przemocy w rodzinie, a także jego skutków w wymiarze indywidualnym oraz społecznym. Wpisuje się w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzozów. Jest zgodny z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021. Stanowi rozwinięcie i kontynuację poprzednio realizowanego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Brzozów

1. DEFINICJA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ

Przemoc w rodzinie można oceniać w kategoriach prawnych, moralnych, psychologicznych i społecznych. Na potrzeby niniejszego Programu najbardziej odpowiednią definicją przemocy jest definicja zawarta w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249). Artykuł 2. pkt 2. tejże ustawy definiuje przemoc w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się, umyślnie działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

2. RODZAJE I FORMY PRZEMOCY W RODZINIE

Wyróżnia się cztery podstawowe rodzaje przemocy: **fizyczną, psychiczną, seksualną i ekonomiczną**. Rozszerzenie tych pojęć przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Rodzaje i formy przemocy

rodzaje	formy
przemoc fizyczna	popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy itp.
przemoc psychiczna	wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb itp.
przemoc seksualna	wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych itp.
przemoc ekonomiczna	odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny itp.

Dane Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”.

Ofiarami przemocy w rodzinie są na ogół **kobiety i dzieci, rzadko mężczyźni**. Kategorią ofiar przemocy, o której mówi się nieco rzadziej niż o dzieciach i kobietach, są **osoby niepełnosprawne i ludzie starsi**. Najczęstszym objawem obserwowanym u osób doznających przemocy jest **wyuczona bezradność**. Jest ona poddaniem się, zaprzestaniem działania, co wynika z przekonania, że cokolwiek się zrobi, nie będzie to miało żadnego znaczenia, gdyż zawsze znajdzie się powód do zachowań agresywnych.

Wyuczona bezradność prowadzi do wielu negatywnych skutków, które mogą przejawiać się w trzech sferach:

- **deficyty poznawcze**, które polegają na ogólnym przekonaniu, iż nie ma takich sytuacji, w których możliwa jest zmiana, że w konkretnej sytuacji nic nie można zrobić i nikt nie jest w stanie pomóc;
- **deficyty motywacyjne**, które polegają na tym, że osoba zachowuje się biernie, jest zrezygnowana, nie podejmuje żadnych działań, aby zmienić swoją sytuację;

- **deficyty emocjonalne**, które objawiają się stanami apatii, lęku, depresji, uczucia zmęczenia, niekompetencji i wrogości.

Ofiara przemocy, jeśli przez lata była poniżana i wykorzystywana, potrzebuje dużo czasu, aby odbudować świadomość swojej wartości. Wielu ofiarom udaje się przeciwstawić sprawcy, niemniej jednak większość **potrzebuje pomocy innych**. Bez odpowiedniego wsparcia ofiara przemocy nigdy nie zdobędzie się sama na odwagę, żeby przeciwstawić się stosowaniu wobec niej przemocy.

3. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU

Statystyki policyjne, stanowiące dalece niewystarczające, ale nadal podstawowe źródło informacji o skali zjawiska przemocy w rodzinie ujawniają, że w 2020 r. liczba ofiar przemocy domowej kształtowała się na poziomie 85 575 osób (w tym 62 866 to kobiety, 11 787 to dzieci i młodzież do 18. roku życia, a 10 922 to mężczyźni). Szczegółowe dane za rok 2020 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Policyjne statystyki procedury „Niebieskie Karty” za rok 2020

liczba wypełnionych formularzy „Niebieskie Karty”	72 601 (w tym 59 701 wszczynających procedurę i 12 900 dotyczących kolejnych przypadków w trakcie procedury)
ogólna liczba ofiar przemocy	85 575
liczba ofiar – kobiet	62 866
liczba ofiar – mężczyzn	10 922
liczba ofiar – małoletnich	11 787
ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	73 228
liczba podejrzewanych sprawców – kobiet	6 677
liczba podejrzewanych sprawców – mężczyzn	66 198
liczba podejrzewanych sprawców – nieletnich	353
ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu	39 798
podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – kobiety	1 986
podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – mężczyźni	37 781
podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – nieletni	31

liczba dzieci umieszczonych w nie zagrażającym im miejscu (np. rodzina zastępcza, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza)

288

Źródło: <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

Prezentowane liczby dotyczą działań podjętych w procedurze „Niebieskie Karty” wyłącznie przez Policję i nie obejmują danych dotyczących działalności innych podmiotów upoważnionych do zwalczania przemocy domowej. **Przemoc w rodzinie wiąże się z lękiem ofiar i świadków przed ujawnianiem takich przypadków**, w związku z czym bardzo trudno oszacować rzeczywistą skalę tego zjawiska.

Kwestie dotyczące oceny skuteczności funkcjonującego w Polsce systemu wsparcia osób doświadczających przemocy w rodzinie były przedmiotem badania przeprowadzonego w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Badanie skuteczności pomocy udzielanej osobom dotkniętym przemocą w rodzinie”. Respondentami były zarówno osoby dotknięte przemocą, które skorzystały ze wsparcia, jak i przedstawiciele instytucji i organizacji udzielających pomocy.

Badanie dotyczące oceny skuteczności funkcjonującego w Polsce systemu wsparcia pokazało, iż wysoko oceniane jest interdyscyplinarne podejście w zakresie pomocy udzielanej osobom krzywdzonym. Pozytywnie oceniana jest praca zespołów interdyscyplinarnych oraz współpraca interdyscyplinarna na poziomie gmin, prowadzona w celu obejmowania kompleksowym wsparciem osób doświadczających przemocy w rodzinie. Osoby pracujące w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie pozytywnie oceniają współpracę instytucjonalną na poziomie lokalnym, wskazując na możliwość szybkiej wymiany informacji i podejmowania decyzji.

Badania pokazały, że procedura „Niebieska Karta” jest zdecydowanie podstawowym narzędziem wykorzystywanym w procesie obejmowania wsparciem osób doznających różnego rodzaju przemocy w rodzinie. Świadczą o tym nie tylko opinie wyrażane na jej temat przez pracowników instytucji pomocowych, ale także to, że aż 90% badanych osób doznających przemocy w rodzinie, które objęte były pomocą jakichkolwiek służb, instytucji lub organizacji, była bądź jest objęta działaniem tej procedury. Wyniki badań pokazały, że wsparcie w ramach procedury „Niebieska Karta” jest oceniane pozytywnie i w większości przypadków wsparcie to definitywnie bądź przynajmniej częściowo rozwiązuje problem.

4. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU

Niniejszy Program został opracowany w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Brzozowie przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Jest zgodny z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie”.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa dla samorządu gminnego następujące zadania: prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, tworzenie zespołów interdyscyplinarnych. Akty prawne wspomagające podejmowanie działań na rzecz ofiar i sprawców przemocy to także:

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 z późn. zm.);
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.);
3. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119);
4. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050);
5. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. 2011 nr 209 poz. 1245);
6. Uchwała nr 16 Rady Ministrów z dnia 1 lutego 2021 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021 (M.P. 2021 poz. 235);
7. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzozów na lata 2021-2027.

5. ADRESACI PROGRAMU

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Brzozów na lata 2021-2025 jest adresowany w szczególności do rodzin

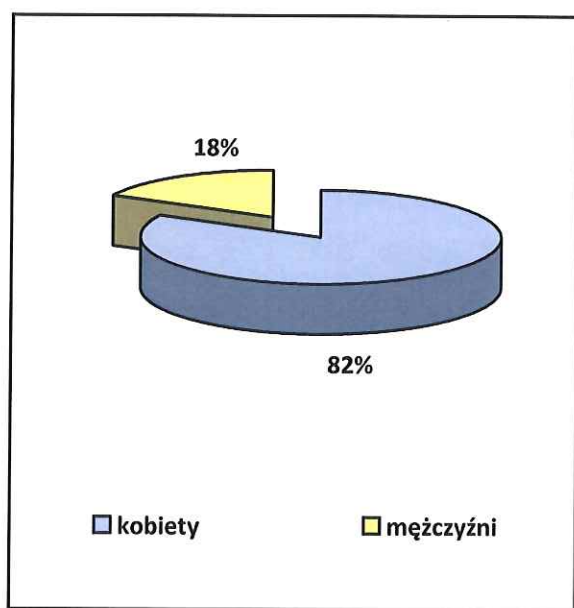
i osób, które ze względu na przemoc w rodzinie wymagają wsparcia społecznego, sprawców przemocy w rodzinie, świadków przemocy w rodzinie, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy oraz pozostałych mieszkańców gminy.

II. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W GMINIE

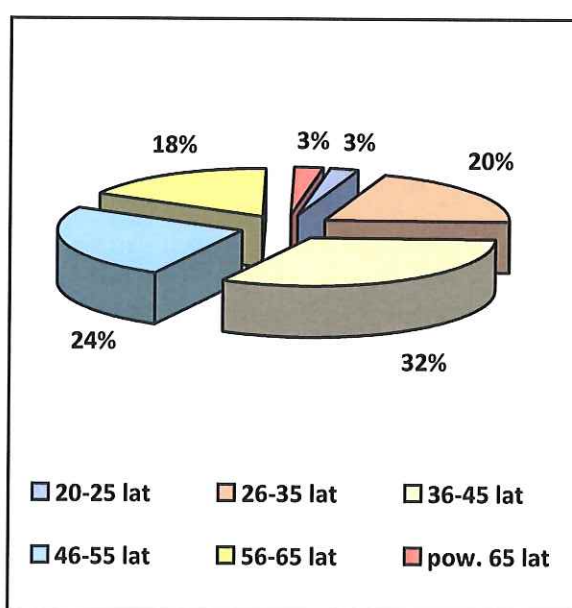
Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w gminie Brzozów została oparta na analizie dostępnych danych, tzw. źródeł zastanych oraz ankiet skierowanych do mieszkańców i przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek systemu oświaty. Do analizy przedłożono 40 anonimowo wypełnionych ankiet skierowanych do dorosłych mieszkańców, 10 ankiet wypełnionych przez dyrektorów i pedagogów z placówek systemu oświaty funkcjonujących na terenie gminy oraz 40 ankiet skierowanych do uczniów ze szkoły podstawowej z terenu gminy.

Wśród respondentów ankiet skierowanych do dorosłych mieszkańców 82% stanowiły kobiety, a 18% mężczyźni. Najliczniej reprezentowane były grupy osób w wieku 36-45 lat (32%) i 46-55 lat (24%). Mniej licznie reprezentowana była grupa wiekowa 26-35 lat (20%), zaś najmniej liczne grupy stanowiły osoby w wieku 56-65 lat (18%) i 20-25 lat i powyżej 65 lat (po 3%). Strukturę ankietowanych ilustrują poniższe wykresy.

Wykres 1. Struktura ankietowanych według kryterium płci

Wykres 2. Struktura respondentów według kryterium wieku

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Większość wśród ankietowanych stanowiły osoby mieszkające w gminie od urodzenia (90%), a następnie osoby zamieszkujące gminę od 20 do 30 lat (10%). Pod względem poziomu wykształcenia najliczniej reprezentowana była grupa osób z wykształceniem średnim (50%), a kolejne grupy stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem zasadniczym zawodowym (20%), wyższym (15%), podstawowym (10%) oraz gimnazjalnym (5%).

W badaniu skierowanym do grupy dzieci i młodzieży szkolnej wzięło udział 40 uczniów ze szkoły podstawowej z terenu gminy, z czego 65% stanowiły kobiety, a 35% mężczyźni. Uczniowie w wieku 12 lat stanowili 10% tej próby, w wieku 14 lat 40% tej próby zaś 50% osób było w wieku lat 15.

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Brzozów jest gminą miejsko-wiejską położoną w powiecie brzozowskim, w województwie podkarpackim. Siedzibą gminy jest miejscowość Brzozów. Powierzchnia gminy wynosi 103 km². W ramach struktury administracyjnej jej terytorium obejmuje swoim obszarem 8 sołectw: Górki, Grabownica Starzeńska, Humniska, Humniska Skrzyżowanie, Przysietnica, Stara Wieś, Turze Pole i Zmiennica.

Gmina ma charakter rolniczy, rozwija także funkcje handlowo-usługowe i turystyczne. Użytki rolne zajmują ponad 62% powierzchni gminy, lasy stanowią ponad 29% jej terenu. W produkcji rolniczej przeważa uprawa zbóż, a w produkcji zwierzęcej hodowla trzody chlewnej i drobiu.

Z końcem 2020 r. gmina liczyła ogółem 26 708 mieszkańców, w tym 13 624 kobiet, które stanowiły 51% ogółu ludności, a gęstość zaludnienia wynosiła w przybliżeniu 259 osób na 1 km². Dane odnoszące się do demografii przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 3. Liczba mieszkańców gminy w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba mieszkańców ogółem	26 872	26 816	26 708
w tym kobiet	13 716	13 679	13 624

Dane Urzędu Miejskiego w Brzozowie.

Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	5 332	5 328	5 316
liczba osób w wieku produkcyjnym	16 496	16 563	16 419

liczba osób w wieku poprodukcyjnym	5 044	4 925	4 973
------------------------------------	-------	-------	-------

Dane Urzędu Miejskiego w Brzozowie.

W 2020 r. w zasobach gminy Brzozów znajdowało się 118 mieszkań komunalnych o łącznej powierzchni 4 744,97 m², w których zamieszkiwały 242 osoby. Jeśli chodzi o mieszkania socjalne, to w 2020 r. gmina dysponowała 9 takimi lokalami o łącznej powierzchni 254,99 m², zamieszkiwało w nich 9 osób.

W roku szkolnym 2020/2021 w gminie funkcjonowało 40 placówek systemu oświaty (4 żłobki, 21 placówek wychowania przedszkolnego, 11 szkół podstawowych oraz 4 szkoły ponadpodstawowe).

Działalność kulturalna w gminie skupia się wokół Brzozowskiego Domu Kultury oraz Miejskiej Biblioteki Publicznej, które zajmują się upowszechnianiem kultury, organizacją imprez gminnych oraz zajęć dla dzieci, młodzieży i dorosłych.

Mieszkańcy gminy mają zapewnioną opiekę w 3 Niepublicznych Zakładach Opieki Zdrowotnej oraz prowadzonych 84 praktykach lekarskich. W gminie działa 14 aptek.

W latach 2018-2020 udział bezrobotnych w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym wynosił odpowiednio: 10,80%, 10,01% i 10,88%. Stopa bezrobocia w powiecie w tym samym rozpatrywanym okresie wynosiła 15,6%, 15,0% i 15,8%.

Według danych statystycznych GUS-u na koniec 2020 r. na terenie gminy funkcjonowały 1 482 podmioty gospodarcze prowadzone przez osoby fizyczne. Najwięcej podmiotów gospodarczych w gminie prowadziło działalność w sferze handlu hurtowego i detalicznego, naprawy pojazdów oraz budownictwa.

Pomoc społeczną w gminie świadczy Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzozowie, którego działalność często bywa uzupełniana przez współpracę z innymi instytucjami, organizacjami pozarządowymi czy Kościołem, co sprzyja poprawie efektywności działań podejmowanych w celu niwelowania skutków problemów społecznych dotyczących mieszkańców.

2. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIETLE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH

Podstawowe informacje dotyczące zjawiska przemocy w rodzinach zostały zebrane z instytucji i organów działających w gminie Brzozów. Uzupełniono je danymi pozyskanymi od instytucji, których działania obejmowały w latach 2018-2020 mieszkańców gminy.

2.1. PODMIOTY ŚWIADCZĄCE WSPARCIE W GMINIE

Zasobami umożliwiającymi przeciwdziałanie przemocy w rodzinie określa się instytucje i organizacje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swoim zasięgiem działania jej mieszkańców, które prowadzą działalność na rzecz ofiar i sprawców przemocy. Poniższa tabela zawiera dane adresowe jednostek działających w gminie i świadczących pomoc jej mieszkańcom.

Tabela 5. Podmioty świadczące wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w gminie

lp.	nazwa podmiotu	adres
1.	Urząd Miejski	ul. Armii Krajowej 1, 36-200 Brzozów
2.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	
3.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	ul. Mickiewicza 33, 36-200 Brzozów
4.	Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	
5.	Punkt Informacyjno-Konsultacyjny	
6.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Brzozowie	ul. ks. Bielawskiego 16, 36-200 Brzozów
7.	Zespół Świetlic Środowiskowych w Brzozowie (filie: Przysietnica, Humaniska Duża Strona, Humaniska Skrzyżowanie)	ul. Mickiewicz 25, 36-200 Brzozów
8.	Grupa AA Brzozów, Wspólnota Anonimowych Alkoholików	u. Pl. Grunwaldzki 2, 36-200 Brzozów

Dane Urzędu Miejskiego w Brzozowie.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w art. 4¹.1. nakłada na samorządy lokalne szereg zadań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu. Na sfinansowanie realizacji tych zadań zapewnia się dodatkowe środki z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż detaliczną napojów alkoholowych. Poniższe tabele przedstawiają dane dotyczące opłat z zezwoleń na sprzedaż alkoholu oraz środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie Brzozów w latach 2018-2020.

Tabela 6. Opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w gminie w latach 2018-2020

rodzaj	wartość w zł		
	2018	2019	2020
opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu	459 806,00	569 742,00	461 235,21

Dane Urzędu Miejskiego w Brzozowie.

Tabela 7. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2018-2020 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie

przeznaczenie	wielkość nakładów (w zł) w poszczególnych latach		
	2018	2019	2020
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	811 927,00	742 990,00	689 734,36
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów narkomanii	8 800,00	4 550,00	5 899,98
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	–	–	–
razem	820.727,00	747.540,00	695.634,34

Dane Urzędu Miejskiego w Brzozowie.

Kwoty opłat uzyskane z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych wahały się w okresie objętym analizą, największą wartość osiągając w 2019 r. Środki przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych zmniejszały się z roku na rok w trakcie rozpatrywanego okresu, a wahała się wielkość środków przeznaczonych na przeciwdziałanie problemom narkomanii, największą wartość osiągając w 2019 r. W analizowanym okresie nie przeznaczano środków na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Ważną funkcję w procesie przeciwdziałania przemocy w rodzinie pełni **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, która w ramach swoich zadań m.in. kontaktuje się z osobami z terenu gminy dotkniętymi przemocą w rodzinie, podejmuje działania wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy oraz osób nadużywających alkoholu, prowadzi rozmowy motywujące do podjęcia leczenia odwykowego i terapii, a także zachęca członków rodzin do angażowania się w terapię rodzin, gdyż przemoc w rodzinie nie tylko dotyczy postępowania sprawcy, lecz stanowi o złożonych trudnościach wewnątrzrodzinnych.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Brzozowie kontaktowała się z 17 osobami z terenu gminy dotkniętymi przemocą w 2018 r., z 19 osobami w 2019 r. i z 14 osobami w 2020 r. W analizowanym okresie GKRPA nie złożyła zawiadomienia do prokuratury o przestępstwie przeciwko żadnemu ze sprawców przemocy w rodzinie. Dane dotyczące działalności Komisji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Działalność GKRPA w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	17	19	14
liczba sprawców przemocy w rodzinie, przeciwko którym GKRPA złożyła zawiadomienie do prokuratury o przestępstwie	0	0	0

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Brzozowie.

Zadaniem Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest przeprowadzanie rozmów interwencyjno-motywujących z osobami nadużywającymi alkoholu oraz występowanie wobec takich osób do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego. W latach 2018-2020 członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Brzozowie przeprowadzili w sumie 121 rozmów motywujących oraz skierowali do sądu 140 wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego. Dane w tym zakresie zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 9. Działalność GKRPA w latach 2018-2020 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu	44	40	37
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	49	51	40

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Brzozowie.

W celu skutecznego przeciwdziałania problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminowania ich niekorzystnego wpływu na społeczeństwo konieczne jest prowadzenie działań związanych z ich rozwiązywaniem, profilaktyką oraz integracją społeczną osób nimi dotkniętych. Profilaktyczną działalność informacyjną i edukacyjną Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podejmuje m.in. poprzez wspieranie, szczególnie wśród dzieci i młodzieży szkolnej, potrzeb w zakresie sportu i rekreacji, organizowanie konkursów, spektakli, wycieczek, imprez masowych i festynów propagujących zdrowy styl życia, finansowanie kampanii, programów i przedsięwzięć profilaktycznych, a także organizowanie i finansowanie szkoleń, jak również zakup materiałów edukacyjno-informacyjnych związanych z profilaktyką uzależnień (plakaty, broszury i ulotki).

Profesjonalne wsparcie świadczy funkcjonujący w gminie Brzozów Punkt Konsultacyjno-Informacyjny. Placówka odgrywa istotną rolę nie tylko w zakresie wychowania

w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi, ale także w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W ramach działalności Punktu wsparcie w formie bezpłatnych konsultacji psychologicznych mogą otrzymać osoby doświadczające przemocy ze strony swoich uzależnionych od alkoholu partnerów. Działalność Punktu obejmuje:

- udzielanie konsultacji i poradnictwa dla osób uzależnionych i współuzależnionych,
- udzielanie informacji na temat szkodliwości narkotyków i alkoholu,
- informowanie o sposobach leczenia,
- wspieranie motywacji do leczenia,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- prowadzenie osobistych i grupowych programów terapii.

Z pomocy Punktu w roku 2020 skorzystało 180 osób.

Tworzenie Zespołów Interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie umożliwiają przepisy ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Celem działania Zespołów jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na najniższym szczeblu samorządu terytorialnego – w obszarze gminy.

Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, który działa przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Brzozowie, został powołany Zarządzeniem nr 216/2010 Burmistrza Brzozowa z dnia 13 grudnia 2010 r. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, oświaty, ochrony zdrowia i kuratorskiej służby sądowej. Do głównych zadań Zespołu należy:

- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu zapobieganie zjawisku,
- diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą,
- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
- rozpowszechnienie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- monitorowanie sytuacji rodzin, w których istnieje zagrożenie występowania przemocy, oraz rodzin, w których dochodzi do przemocy,

- prowadzenie dokumentacji podejmowanych działań wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy.

Członkowie Zespołu zajmują się tworzeniem i realizowaniem planu pomocy rodzinie, współpracą ze wszystkimi instytucjami z terenu gminy zajmującymi się problemem przemocy, podejmują w grupach roboczych indywidualną pracę z rodziną, w której istnieje przypuszczenie, że wystąpiła przemoc. Wybrane dane dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Brzozowie w latach 2018-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Brzozów w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba członków Zespołu Interdyscyplinarnego	8	7	7
liczba spotkań ZI w ciągu roku	4	7	3
liczba spotkań grup roboczych ZI	269	287	249
liczba złożonych do ZI „Niebieskich Kart”	55	48	65
w tym sporządzonych przez Policję	52	42	60
w tym sporządzonych przez pracowników socjalnych	1	4	5
liczba zamkniętych „Niebieskich Kart”	47	52	33
liczba spraw toczących się w ZI z lat wcześniejszych	10	28	6
liczba spraw sądowych	0	0	0

Dane Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Brzozowie.

W 2020 r. Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Brzozowie liczył 7 członków. W ciągu tego roku odbyły się 3 spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego oraz 249 spotkań grup roboczych, które realizowały zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy. Przedstawiciele Zespołu Interdyscyplinarnego wszczęli ogółem 65 procedur „Niebieskich Kart” wśród rodzin z gminy, w tym 60 zostało sporządzonych przez Policję, natomiast 5 sporządzili pracownicy socjalni. W ramach działalności Zespołu prowadzono rozmowy ze sprawcami przemocy motywujące ich do podjęcia leczenia odwykowego oraz zachęcające do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych. Rodzinom z dysfunkcją przemocy zapewniano pomoc w formie pracy socjalnej, natomiast dzieci objęte zostały opieką pedagoga szkolnego. Ponadto rozpowszechniano na terenie gminy broszury, poradniki oraz plakaty i ulotki informacyjne dotyczące zjawiska przemocy oraz instytucji udzielających wsparcia ofiarom przemocy.

Pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej udziela także **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej** w Brzozowie, będący instytucją powołaną do wspierania mieszkańców

w przewyciężaniu trudności życiowych, których nie są oni w stanie pokonać samodzielnie, wykorzystując własne zasoby i możliwości. Należą do nich osoby i rodziny doświadczające przemocy, zarówno ofiary, jak i sprawcy.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej udzielał mieszkańcom informacji o możliwości uzyskania pomocy, wypłacał świadczenia finansowe, wskazywał adresy instytucji wspierających, prowadził pracę socjalną w rodzinach dotkniętych przemocą oraz podejmował działania we współpracy z innymi instytucjami i organizacjami działającymi w tym obszarze.

W 2020 r. MOPS do realizacji swoich zadań zatrudniał 1 osobę w kadrze kierowniczej oraz 12 pracowników socjalnych. Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia z systemu pomocy społecznej, zmniejszała się w latach 2018-2020 z roku na rok (z 1 107 w 2018 r. do 934 w 2020 r.). Malą także liczba osób w rodzinach objętych pomocą MOPS-u w tym okresie (z 1 359 w 2018 r. do 1 069 w 2020 r.). Dane liczbowe dotyczące beneficjentów objętych przez MOPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2018-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem MOPS-u w latach 2018-2020

liczba beneficjentów	2018	2019	2020
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	1 107	1 019	934
liczba rodzin	417	428	391
liczba osób w rodzinach	1 359	1 211	1 069

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzozowie.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzozowie, wykonując zadania pomocy społecznej w gminie, udziela rodzinom z gminy wsparcia m.in. z powodu przemocy domowej, jak również alkoholizmu lub narkomanii, które niejednokrotnie przyczyniają się do jej wystąpienia. Liczba rodzin, którym w latach 2018-2020 udzielano wsparcia z powodu alkoholizmu lub narkomanii malą i wynosiła odpowiednio: 27, 23 i 22 rodzin. Jeśli chodzi o pomoc udzielaną rodzinom z powodu przemocy, to w 2018 r. było to 7 rodzin, w 2019 r. także 7 rodzin, natomiast w 2020 r. było to 8 rodzin. Dane zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela 12. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem MOPS-u z powodu przemocy w rodzinie, alkoholizmu lub narkomanii w latach 2018-2020

rok	liczba rodzin		liczba osób w rodzinach	
	przemoc w rodzinie	alkoholizm lub narkomania	przemoc w rodzinie	alkoholizm lub narkomania
2018	7	27	22	58
2019	7	23	23	48
2020	8	22	33	49

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzozowie.

Informacje o podejrzeniu stosowania przemocy może zgłosić do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej każdy, kto ma podejrzenie, iż w rodzinie dochodzi do przemocy. Każde zgłoszenie jest sprawdzane i wyjaśniane przez pracowników socjalnych. Jeżeli zgłoszenie okaże się bezpodstawne, rozpatrywane są ewentualne przyczyny innych trudności, które mogły wpłynąć na postrzeganie rodziny jako doświadczającej przemocy (niezaradność życiowa, niepełnosprawność, choroby członków rodziny, np.: zaburzenia psychiczne, zaburzenia zachowania i inne). W przypadku potwierdzenia występowania przemocy domowej rodzina jest obejmowana szerszym systemem monitoringu, wsparcia i pomocy przez działające lokalnie instytucje gminne, a jeżeli zachodzi taka potrzeba, również powiatowe. Przykładem uruchomienia szerszego systemu pomocy rodzinom doświadczającym przemocy jest zwołanie Zespołu Interdyscyplinarnego.

Mieszkańcy gminy Brzozów mają zapewnioną opiekę w 3 Niepublicznych Zakładach Opieki Zdrowotnej. Lekarz, w związku z wystąpieniem przemocy, ma obowiązek na prośbę poszkodowanego dokonać oceny obrażeń oraz wystawić stosowne zaświadczenie wykazujące uszkodzenia somatyczne i objawy psychiczne, będące efektem doświadczenia przemocy. Jeżeli zachodzi taka potrzeba, udziela pomocy medycznej i kieruje na odpowiednie leczenie pacjenta, który doznał uszczerbku na zdrowiu. Każdorazowo przy zgłoszeniu się osoby doświadczającej przemocy domowej lekarz informuje o możliwościach szukania pomocy i wskazuje właściwe instytucje.

Działania na rzecz dzieci i rodzin przeżywających trudności, przedsięwzięcia profilaktyczne i zapobiegające wykluczeniu społecznemu oraz przeciwdziałające uzależnieniom i patologiom społecznym realizują funkcjonujące na terenie gminy organizacje społeczne – m.in. jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej oraz świetlice środowiskowe.

2.2. PODMIOTY SPOZA GMINY WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW GMINY

Mieszkańcy gminy Brzozów objęci są wsparciem instytucji i organizacji działających poza gminą w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wykaz tych jednostek przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Jednostki wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie spoza gminy

lp.	nazwa jednostki	adres
1.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	ul. 3 Maja 51, 36-200 Brzozów
2.	Punkt Interwencji Kryzysowej	ul. Witosa 13, 36-200 Brzozów
3.	Publiczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	ul. Sienkiewicza 2, 36-200 Brzozów
4.	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie	ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów
5.	Komenda Powiatowa Policji w Brzozowie	ul. Witosa 9, 36-200 Brzozów
6.	Sąd Rejonowy w Brzozowie	
7.	Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Wykonujący Orzeczenia w sprawach karnych oraz rodzinnych i nieletnich	ul. 3 Maja 2, 36-200 Brzozów
8.	Prokuratura Rejonowa w Brzozowie	ul. Armii Krajowej 1, 36-200 Brzozów
9.	Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu w Brzozowie	ul. Bielawskiego 18, 36-200 Brzozów
10.	Powiatowe Centrum Integracji Społecznej w Orzechówce	Orzechówka 326A, 36-220 Orzechówka

Dane: opracowanie własne.

Ważną rolę w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie pełni przeprowadzająca interwencje domowe związane z tym zjawiskiem Policja. Teren gminy obsługuje Komenda Powiatowa Policji w Brzozowie.

W 2020 r. na terenie gminy stwierdzono ogółem 427 przestępstw. Wśród nich dominowały przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji – 81 przypadków, przestępstwa przeciwko mieniu - 61 przypadków oraz przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece – 59 przypadków, a także przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii – 30 przypadki.

Policja, podejmując czynności wobec rodziny, w której występuje przemoc, ma za zadanie:

- udzielić osobie pokrzywdzonej niezbędnej pomocy, w tym udzielić pierwszej pomocy, a w razie potrzeby zorganizować pomoc medyczną;
- podjąć w razie potrzeby inne niezbędne czynności zapewniające ochronę życia, zdrowia i mienia osób dotkniętych przemocą, a wobec sprawcy przemocy zastosować odpowiednie procedury, np. użycie środków przymusu bezpośredniego czy zatrzymanie (agresywny sprawca);
- przeprowadzić ze sprawcą rozmowę, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, oraz wezwać sprawcę do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego;
- przeprowadzić na miejscu zdarzenia czynności w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa;
- podjąć działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, a w szczególności systematycznie składać wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby dotkniętej przemocą, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą;
- obligatoryjnie wdrożyć procedurę „Niebieskich Kart” i poinformować, gdzie można uzyskać profesjonalną, bezpłatną pomoc.

Z analizy danych przedstawionych przez Komendę Powiatową Policji w Brzozowie odnoszących się do mieszkańców gminy Brzozów wynika, że w 2020 r. na terenie gminy sporządzono 65 formularzy „Niebieska Karta”. Wśród osób doświadczonych przemocą w rodzinie zdecydowanie przeważały kobiety. Funkcjonariusze stwierdzili też przypadki stosowania przemocy wobec mężczyzn, nieletnich i osób starszych. Ustalono, że w analizowanym czasie sprawcami przemocy byli przede wszystkim mężczyźni, w zdecydowanej większości pozostający pod wpływem alkoholu. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Dane dotyczące przemocy w rodzinie na terenie gminy w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba stwierdzonych faktów przemocy	65	52	45
liczba zastosowanych procedur „Niebieskie Karty” – sporządzonych formularzy	65	52	45
liczba osób doświadczonych przemocą w rodzinie	96	84	67

w tym kobiety	59	51	35
w tym mężczyźni	13	14	8
w tym nieletni	19	15	10
w tym osoby starsze	5	4	14
liczba sprawców przemocy w rodzinie	67	56	46
w tym kobiety	4	4	6
w tym mężczyźni	62	52	39
w tym nieletni	1	–	1
liczba sprawców przemocy w rodzinie pod wpływem alkoholu	29	28	22
w tym kobiety	–	1	1
w tym mężczyźni	29	26	19
w tym nieletni	–	1	2

Dane Komendy Powiatowej Policji w Brzozowie.

W ramach szeroko rozumianej profilaktyki przedstawiciele Policji uczestniczą w spotkaniach z dziećmi i młodzieżą, prowadzą pogadanki i prelekcje profilaktyczne, organizują zebrania z mieszkańcami dotyczące bezpieczeństwa w gminie, dokonują sprawdzania oraz obserwacji miejsc szczególnie niebezpiecznych, a także biorą czynny udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Przemoc w rodzinie nie jest jasno i konkretnie nazwana w przepisach prawnych, dlatego istotne są okoliczności czynu, ich powtarzalność oraz skutki, jakie wywołuje, zarówno w rodzinie, jak i w szerszej społeczności. Sprawca może podlegać sankcjom wynikającym z przepisów kodeksu cywilnego, kodeksu karnego, kodeksu drogowego i innych przepisów właściwych dla indywidualnie postrzeganego przypadku przemocy. Sprawy sporne dla mieszkańców gminy Brzozów rozstrzyga **Sąd Rejonowy w Brzozowie**.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. o **kuratorach sądowych**, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Działania pomocowe realizowane przez kuratorów mają charakter niematerialny i dotyczą umożliwienia właściwego wykonywania władzy rodzicielskiej. Teren gminy jest objęty działalnością Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Brzozowie. Z nadesłanej informacji wynika, iż w 2020 r. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Wykonujący Orzeczenia w sprawach karnych oraz rodzinnych

i nieletnich Sądu Rejonowego w Brzozowie prowadził 1 nadzór wobec 1 osoby nieletniej oraz 176 nadzorów wobec 118 dorosłych mieszkańców gminy.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brzozowie jest jednostką powiatową, obejmującą zasięgiem działania mieszkańców gminy. Do działań prowadzonych przez tę jednostkę należy m.in. realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, sporządzanie „Niebieskich Kart”, doradztwo oraz pomoc specjalistyczna – psychologiczna i prawna.

Zadania powiatu związane z interwencją kryzysową realizowane są przez funkcjonujący przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie **Punkt Interwencji Kryzysowej**, który prowadzi działania na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Z pomocy placówki mogą korzystać wszyscy, którzy znaleźli się w nagłym lub przewlekłym kryzysie psychicznym, w sytuacji zagrożenia lub po traumatycznych przejściach. Pomoc udzielana jest nieodpłatnie. W ramach interwencji kryzysowej udziela się pomocy psychologicznej, terapeutycznej, poradnictwa socjalnego lub prawnego.

Istotną rolę w zapewnieniu pomocy psychologicznej i diagnozowaniu problemów młodszych mieszkańców gminy odgrywa **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Brzozowie**. Do poradni zazwyczaj kierują uczniów nauczyciele z placówek oświatowych, którzy zauważyli u dzieci niepokojące objawy lub zachowania. W Poradni dzieci mogą korzystać z usług specjalistów – m.in. psychologa, pedagoga, terapeuty oraz logopedy. Placówka oferuje dzieciom i młodzieży różne formy wsparcia, m.in.: indywidualne lub grupowe zajęcia terapeutyczne, grupy wsparcia, prowadzenie mediacji, interwencje kryzysowe, porady i konsultacje, realizuje zadania m.in. poprzez: konsultację, diagnozę, terapię, doradztwo, wydawanie opinii i orzeczeń, a także przez działalność profilaktyczną i informacyjną. W roku szkolnym 2019/2020 Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Brzozowie udzieliła wsparcia w różnych formach i objęła pomocą 441 dzieci i młodzieży z terenu gminy Brzozów.

Wsparcie osobom uzależnionym i współuzależnionym świadczy także **Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu w Brzozowie**. Pomoc w formie konsultacji, porad lekarskich i psychologicznych, terapii oraz maratonów terapeutycznych mogą uzyskać osoby borykające się z problemem alkoholowym lub z używaniem środków

psychoaktywnych oraz osoby współuzależnione. W roku 2020 Poradnia udzieliła wsparcia 163 osobom z terenu powiatu brzozowskiego.

Wśród innych możliwości uzyskania pomocy w związku z przemocą w rodzinie lub innych traumatycznych przeżyć wywołujących kryzys w rodzinie warto wymienić możliwość odbycia rozmowy telefonicznej. Poniżej zamieszczono tabelę z wybranymi telefonami, pod którymi można uzyskać wsparcie psychologiczne, porady oraz zostać pokierowanym do właściwych instytucji.

Tabela 15. Numery telefonów, pod którymi można uzyskać wsparcie i porady

lp.	instytucja	nr telefonu
1.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzozowie	13 434 10 54
2.	Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	13 434 10 54
3.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Brzozowie	13 434 34 85
4.	Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu w Brzozowie	13 430 95 22
5.	Komenda Powiatowa Policji w Brzozowie	13 430 83 10
6.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brzozowie	13 434 20 45
7.	Punkt Interwencji Kryzysowej przy PCPR-ze w Brzozowie	13 434-14-33
8.	Powiatowe Centrum Integracji Społecznej w Orzechówce	13 491 12 74
9.	Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Brzozowie	13 434 10 53
10.	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie	17 747 06 00
11.	Dyrektor Diecezjalnego Duszpasterstwa Rodzin	16 677 90 00
12.	STOP – telefon Centrum Praw Kobiet dla kobiet dotkniętych przemocą i dyskryminacją	22 621 35 37
13.	Ogólnopolskie pogotowie dla ofiar przemocy w rodzinie „Niebieska Linia”	801 120 002
14.	Anonimowa Policyjna Linia Specjalna	800 120 148
15.	Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka	800 12 12 12
16.	Telefoniczna Pierwsza Pomoc Psychologiczna	22 425 98 48
17.	Telefoniczna Poradnia dla Osób w Kryzysie Emocjonalnym	116 123
18.	Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży	116 111
19.	Młodzieżowy [i nie tylko] Telefon Zaufania	22 192 88
20.	Pomarańczowa Linia – system pomocy rodzicom, których dzieci upijają się	800 140 068
21.	Antydepresyjny Telefon Zaufania Centrum ITAKA	22 654 40 41

Dane: opracowanie własne.

3. WSPÓŁPRACA KOŚCIOŁÓW W ZAKRESIE EDUKACJI NA TEMAT PRZEMOCY W RODZINIE I WSPIERANIA RODZIN W KRYZYSIE

Wsparcie rodzin w kryzysie, kształtowanie wzorca rodziny oraz właściwej komunikacji w rodzinie leży w sferze zainteresowań Kościoła rzymskokatolickiego, dla którego umacnianie rodziny jest jednym z podstawowych zadań. Na terenie gminy Brzozów w 2020 r. działało 7 parafii Kościoła rzymskokatolickiego. Dane na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Parafie rzymskokatolickie w gminie w 2020 roku

dekanat	nazwa parafii	adres
brzozowski	Parafia pw. Przemienienia Pańskiego w Brzozowie	pl. Grunwaldzki 2, 36-200 Brzozów
	Parafia pw. MB Wspomożenia Wiernych w Górkach	Górki 74, 36-200 Brzozów
	Parafia pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Humniskach Skrzyżowanie	Humniska 851, 36-206 Humniska
	Parafia pw. św. Marcina w Przysietnicy	Przysietnica 855, 36-202 Przysietnica
	Parafia Wniebowzięcia NMP w Starej Wsi	Stara Wieś 778, 36-200 Brzozów
	Parafia pw. Trójcy Przenajświętszej w Zmiennicy	Zmiennica 81, 36-200 Brzozów
	Parafia pw. Miłosierdzia Bożego w Turzym Polu	Turze Pole 238, 36-200 Brzozów

Dane Urzędu Miejskiego w Brzozowie i Archidiecezji Przemyskiej.

Parafie rzymskokatolickie znajdujące się w gminie Brzozów należą do archidiecezji przemyskiej i wchodzi w skład dekanatu brzozowskiego. Diecezjalne Duszpasterstwo Rodzin Kurii Metropolitarnej w Przemyślu (Plac Katedralny 4A, 37-700 Przemyśl) zajmuje się wspieraniem rodzin, małżeństw i osób samotnych oraz rodzin w kryzysie.

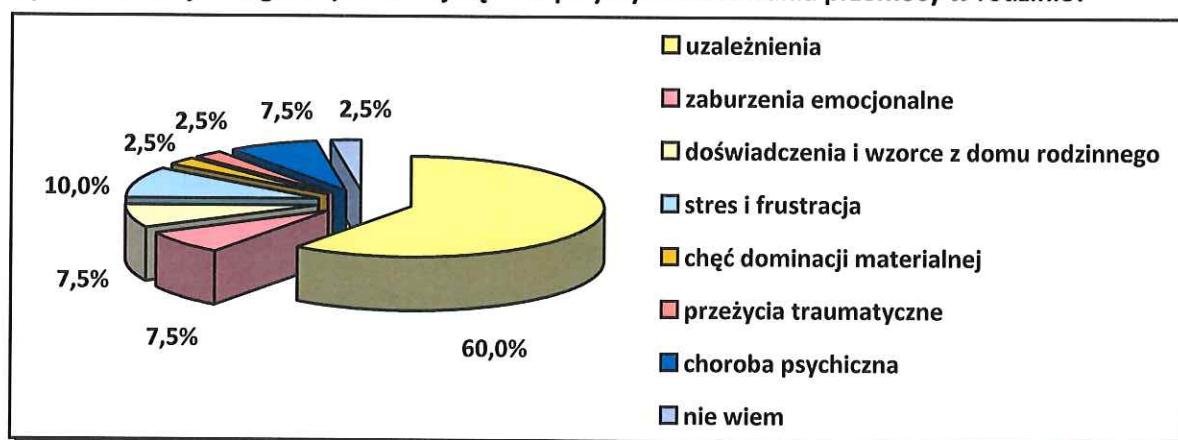
Na poziomie diecezji działalność i współpracę parafialnych oraz rejonowych doradców życia rodzinnego koordynuje **Wydział Duszpasterstwa Rodzin Kurii Diecezjalnej. Diecezjalnego Doradcę Życia Rodzinnego** powołuje Biskup Diecezjalny na wniosek Diecezjalnego Duszpasterza Rodzin. Funkcję diecezjalnego duszpasterza rodzin pełni ks. Marek Machała (e-mail: rodzina@przemyska.pl, tel. 16 677 90 00), a diecezjalnej doradczyni życia rodzinnego Aneta Hudycz. Doradcy życia rodzinnego są osobami pierwszego kontaktu i mogą udzielić osobistego wsparcia, posiadają wiedzę, gdzie można uzyskać specjalistyczną pomoc w różnych sytuacjach tego wymagających.

4. BADANIA ANKIETOWE DOTYCZĄCE PRZEMOCY

4.1. BADANIA W ŚRODOWISKU LOKALNYM

W ramach diagnozy problemu przemocy w rodzinie w gminie Brzozów zostały przeprowadzone badania ankietowe wśród osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej oraz mieszkańców gminy. Do analizy przedłożono w sumie 40 wypełnionych anonimowo ankiet. W pierwszej kolejności zapytano przedstawicieli środowiska lokalnego, jakie są najczęstsze przyczyny stosowania przemocy w rodzinie. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 3. Jaka jest wg Pani/Pana najczęstsza przyczyna stosowania przemocy w rodzinie?

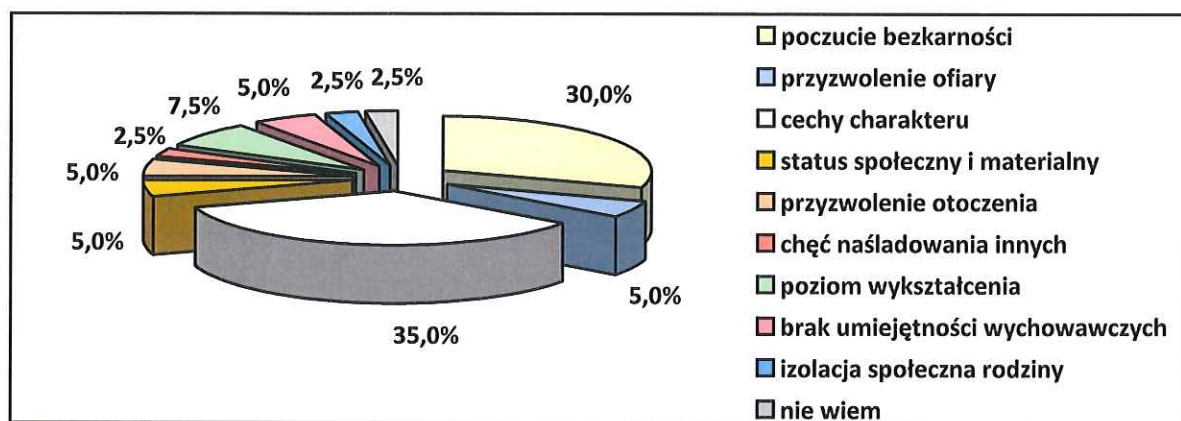

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W opinii ankietowanych najczęstszą przyczyną stosowania przemocy w rodzinie były uzależnienia (60%), a także stres i frustracja (10%). W dalszej kolejności wymieniano zaburzenia emocjonalne, doświadczenia i wzorce wyniesione z domu rodzinnego oraz chorobę psychiczną (po 7,5%), chęć dominacji materialnej i przeżycia traumatyczne (po 2,5%).

W kolejnym pytaniu ankietowani identyfikowali czynniki, które mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie. Najczęściej wskazywanymi przez badanych czynnikami mogącymi mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie były: cechy charakteru (35%) oraz poczucie bezkarności (30%), a także poziom wykształcenia (7,5%), status społeczny i materialny, brak umiejętności wychowawczych, przyzwolenie ofiary oraz przyzwolenie otoczenia (po 5%). Wymieniono również chęć naśladowania innych i izolację społeczną rodziny (po 2,5%). Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

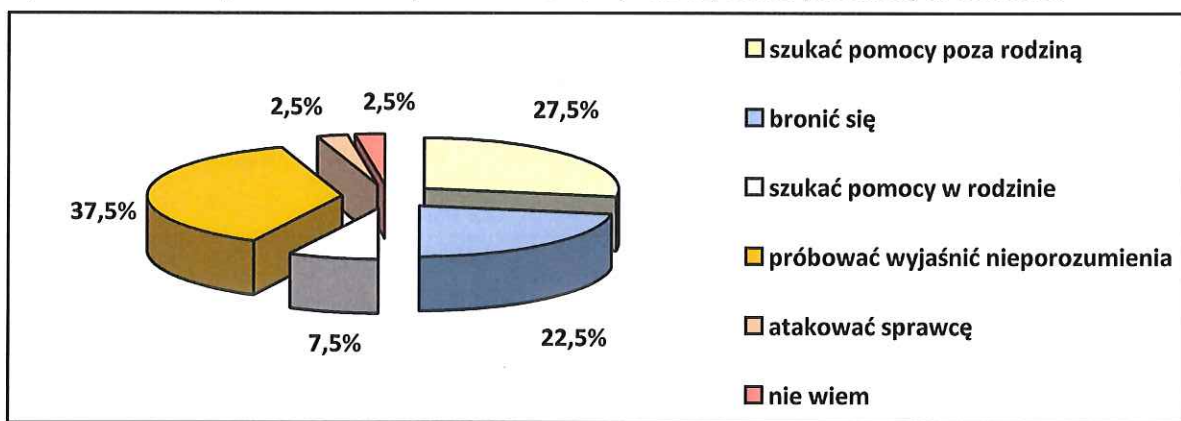
Wykres 4. Jakiego Pana/Pani zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W ankiecie zawarto także pytanie, jak powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie. Wykres zamieszczony poniżej pokazuje najczęściej wybierane odpowiedzi.

Wykres 5. Jak Pani/Pana zdaniem powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie?

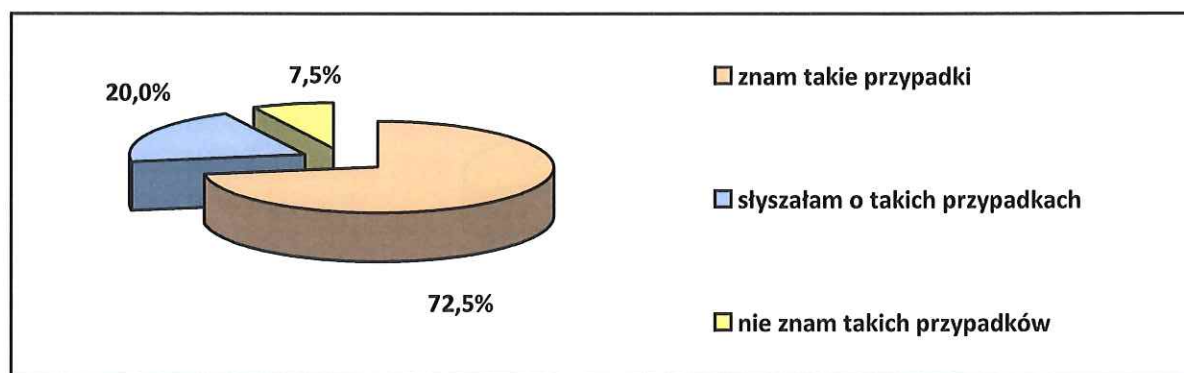

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według najliczniejszej grupy ankietowanych ofiary przemocy powinny przede wszystkim próbować wyjaśnić nieporozumienia (37,5%), szukać pomocy poza rodziną (27,5%) oraz bronić się (22,5%), według innych szukać pomocy w rodzinie (7,5%), a zdaniem 2,5% badanych atakować sprawcę. Opinii w tej sprawie nie wyraziło 2,5% respondentów.

Uczestników badania sondowano również w kwestii znajomości przypadków występowania przemocy w rodzinie w gminie. Bardzo niepokojąco przedstawiają się wyniki odpowiedzi na to pytanie, bowiem 92,5% respondentów stwierdziło, iż zna przypadki występowania przemocy w rodzinie w gminie bądź o takich przypadkach słyszało. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

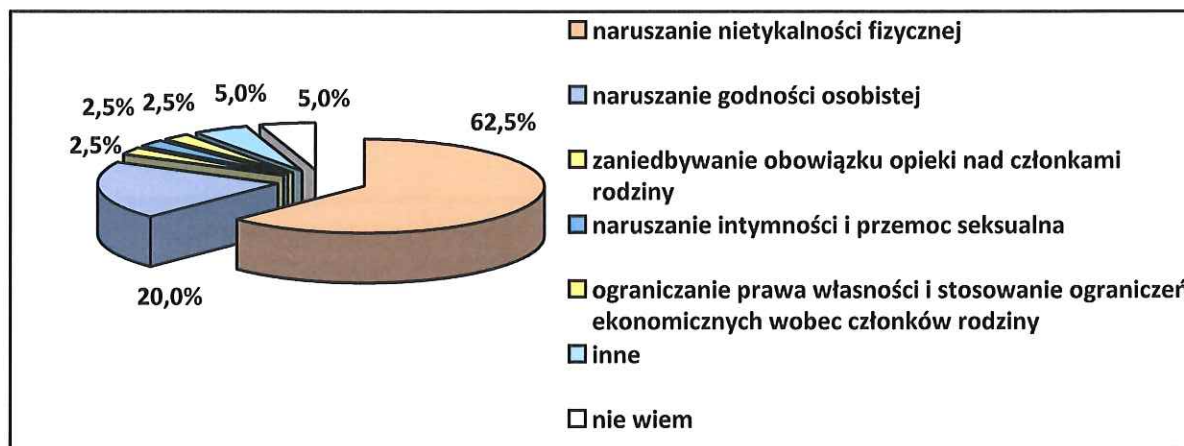
Wykres 6. Czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Kolejna kwestia dotyczyła form przemocy w rodzinie. Respondenci wskazywali w szczególności na naruszanie nietykalności fizycznej i godności osobistej oraz zaniedbywanie obowiązku opieki nad członkami rodziny, naruszanie intymności i przemoc seksualną, a także ograniczanie prawa własności i stosowanie ograniczeń ekonomicznych wobec członków rodziny. Wśród innych wymienionych form przemocy w rodzinie wskazano na przemoc psychiczną. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

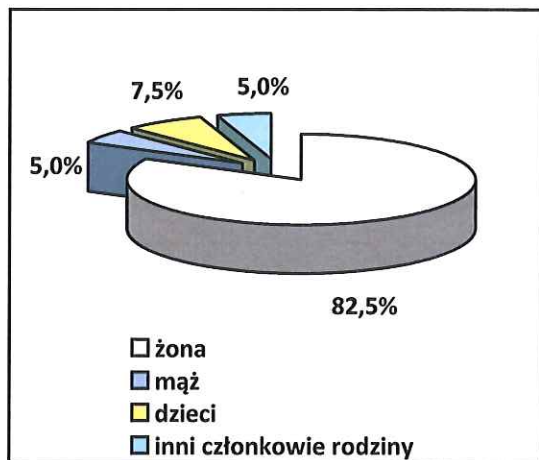
Wykres 7. Jakie formy przemocy wg Pani/Pana wiedzy występują najczęściej w rodzinach zamieszkałych w gminie?

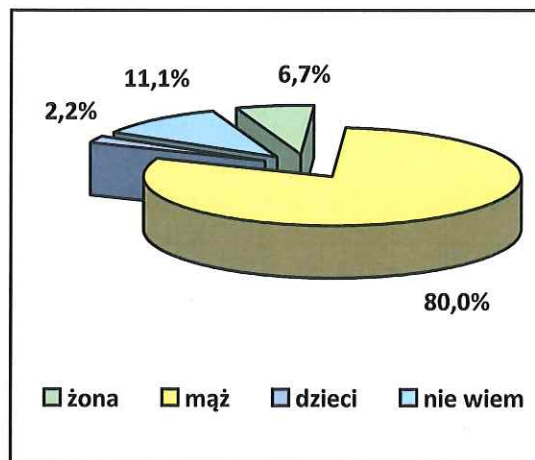
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W kolejnych pytaniach poproszono respondentów ankiety o wskazanie ofiar i sprawców przemocy w rodzinie. Zdecydowana większość uczestników badania ankietowego wyraziła opinię, że ofiarami przemocy w rodzinie padają najczęściej żony. Jeśli zaś chodzi o wskazanie sprawcy przemocy w rodzinie, to zdecydowana większość badanych uznała, że tą osobą zwykle jest mąż. Na podstawie powyższych danych rysuje się dość modelowy obraz przemocy w rodzinie: sprawcą przemocy jest mąż, a ofiarami żona i dzieci. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 8. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w gminie?

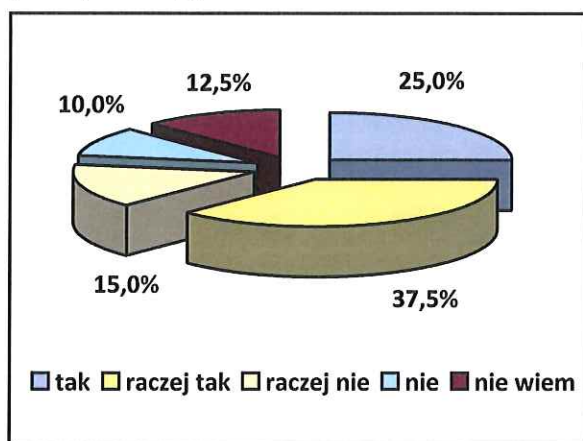
Wykres 9. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w gminie?

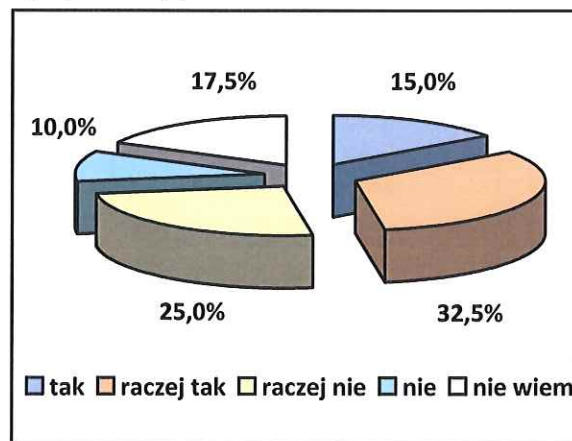
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Odpowiadając na kolejne pytania, uczestnicy badania oceniali ofertę pomocy świadczonej ofiarom przemocy w rodzinie oraz działania podejmowane wobec sprawców przemocy w rodzinie. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 10. Czy wg Pani/Pana wiedzy realizowana w gminie oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie jest wystarczająca?

Wykres 11. Czy wg Pani/Pana wiedzy podejmowane w gminie działania wobec sprawców przemocy w rodzinie są wystarczające?

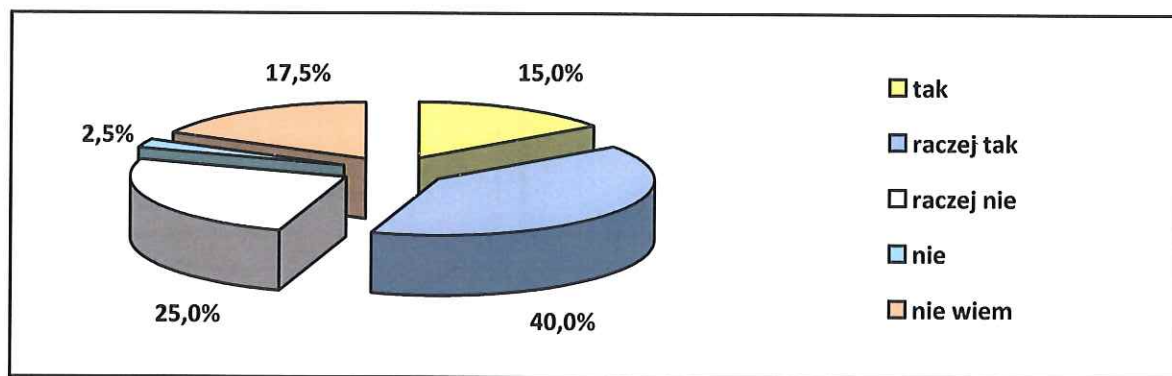

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według 62,5% ankietowanych oferta wsparcia udzielanego ofiarom przemocy jest raczej wystarczająca lub wystarczająca. Przeciwnego zdania było 25% badanych. Ponad 12% respondentów nie było w stanie tej oferty ocenić. W przypadku oceny działań podejmowanych wobec sprawców przemocy w rodzinie 47,5% respondentów uznało te działania za raczej wystarczające lub wystarczające. Odmienną opinię wyraziło 35% badanych, a 17,5% miało trudności z jednoznaczną oceną tych działań.

Uczestników badania zapytano także, czy przemoc w rodzinie postrzegają jako duży problem społeczny. Według 55% ankietowanych przemoc w rodzinie jest lub raczej jest ważnym problemem społecznym na terenie gminy. Jednocześnie 27,5% respondentów wyraziło zdanie przeciwne. Jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie nie udzieliło 17,5% badanych. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

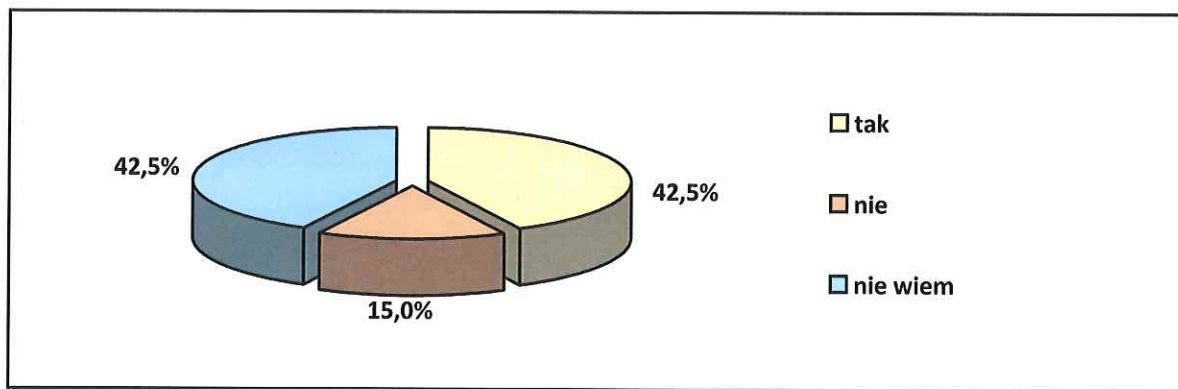
Wykres 12. Czy postrzega Pani/Pan przemoc w rodzinie jako istotny problem na terenie gminy?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Uczestnicy badania mieli trudności z odpowiedzią na pytanie o ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy, co ilustruje wykres zamieszczony poniżej.

Wykres 13. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy?

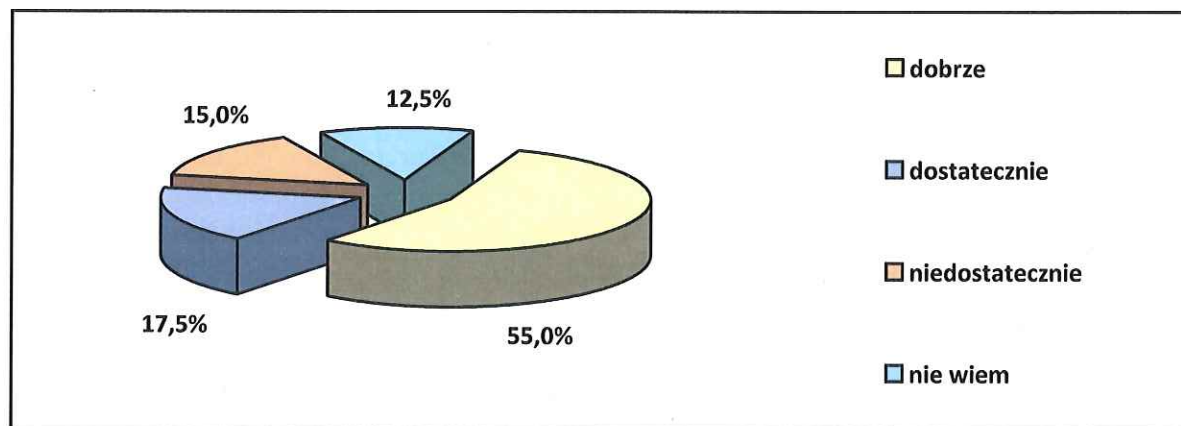
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdaniem 42,5% badanych ryzyko nasilenia się przemocy w rodzinie istnieje, a 15% ankietowanych było przeciwnego zdania. Ponadto 42,5% respondentów wybrało odpowiedź „nie wiem”.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym ocenić działania profilaktyczne podejmowane w gminie w związku z problemem przemocy w rodzinie. Ponad 72% badanych pozytywnie oceniło te działania, bowiem według 55% ankietowanych są one dobre, a kolejne 17,5% pytanych przyznało, że są one dostateczne. Zaledwie 15%

uczestników badania oceniło te działania negatywnie, a 12,5% respondentów nie przedstawiło opinii w tej sprawie. Uzyskane opinie ilustruje poniższy wykres.

Wykres 14. Jak Pani/Pan ocenia prowadzone w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Uczestników badania poproszono także o wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w gminie w celu przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie. Odpowiadając na nie, ankietowani szczególny nacisk położyli na zapewnienie ofiarom pomocy psychologicznej, terapeutycznej i prawnej, zintensyfikowanie działań kontrolnych prowadzonych przez pracowników socjalnych i policję, monitorowanie funkcjonowania rodzin, w których takie problemy miały miejsce oraz tworzenie placówek wsparcia i poradnictwa rodzinnego, organizowanie zajęć i warsztatów dla ofiar przemocy, a także szybkie izolowanie osób stosujących przemoc. Podkreślano także konieczność prowadzenia kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy, rozszerzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych, zwiększanie świadomości społecznej w zakresie problemów przemocy i uwrażliwianie mieszkańców na wczesne reagowanie na przejawy przemocy i agresji.

4.2. BADANIA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM

Informacje, które pomogły zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań i zjawisk patologicznych uzyskano, poddając analizie 10 ankiet wypełnionych przez pedagogów szkolnych lub dyrektorów placówek systemu oświaty funkcjonujących na terenie gminy:

- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Grabownicy Starzeńskiej (liczba uczniów: 355, liczba nauczycieli: 42),

- Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Ignacego Łukasiewicza w Humniskach (liczba uczniów: 107, liczba nauczycieli: 21),
- Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Królowej Jadwigi w Humniskach (liczba uczniów: 262, liczba nauczycieli: 37),
- Szkoła Podstawowa im. Wincentego Witosa w Górkach (liczba uczniów: 123, liczba nauczycieli: 24),
- Szkoła Podstawowa im. prof. Waleriana Pański w Turzym Polu (liczba uczniów: 123, liczba nauczycieli: 25),
- Szkoła Podstawowa Nr 1 im. prof. Władysława Szafera w Brzozowie (liczba uczniów: 621, liczba nauczycieli: 83),
- Szkoła Podstawowa im. Najświętszego Serca Jezusa w Starej Wsi (liczba uczniów: 334, liczba nauczycieli: 41),
- Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Pawła Komborskiego w Przysietnicy (liczba uczniów: 191, liczba nauczycieli: 33),
- Szkoła Podstawowa w Zmiennicy (liczba uczniów: 130, liczba nauczycieli: 20),
- Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Marii Konopnickiej w Przysietnicy (liczba uczniów: 233, liczba nauczycieli: 43).

Do szkół biorących udział w badaniu ankietowym uczęszczało w roku szkolnym 2020/2021 ogółem 2 479 uczniów i wychowanków. Zatrudniano tam w tym czasie 369 nauczycieli. Z analizy ankiet wynika, iż wszystkie placówki zatrudniają pedagoga i logopedę, z porad doradcy zawodowego mogą skorzystać uczniowie 6 szkół, 4 placówki zapewniają opiekę pielęgniarską, a tylko 1 placówka (SP Nr 1 w Brzozowie) zatrudnia psychologa. Uczniowie wszystkich szkół mają dostęp do Internetu, 8 placówek posiada salę gimnastyczną a 7 szkół posiada dostęp do boiska sportowego. W jednej ze szkół (SP Nr 1 w Brzozowie) utworzono oddziały integracyjne.

Problemy w otoczeniu szkolnym i rodzinnym uczniów

Uczestnicy badania stwierdzali występowanie zjawisk patologicznych i negatywnych zachowań w społeczności uczniowskiej oraz dysfunkcji i patologii w otoczeniu domowym uczniów, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, identyfikowano w dwojaki sposób: wypełniając zamknięte katalogi obejmujące 12 i 6 zmiennych oraz odpowiadając na pytania o charakterze otwartym, określając subiektywnie stopień natężenia występujących

problemów w ciągu trzech ostatnich lat. Uzyskane na podstawie analizy ankiet informacje prezentują poniższe tabele.

Tabela 17. Negatywne zachowania oraz zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w roku szkolnym 2020/2021

rodzaj negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych	obecność poszczególnych zjawisk		
	liczba placówek, w których stwierdzono	liczba ujawnionych przypadków	liczba placówek, w których nie stwierdzono
palenie papierosów	4	32	6
sięganie po alkohol	1	4	9
sięganie po narkotyki	–	–	10
niszczenie mienia szkolnego	1	3	9
kradzieże na terenie szkoły	–	–	10
dyskryminacja w grupie rówieśniczej	3	9	7
udział w grupach negatywnych	1	10	9
agresja i przemoc w grupie rówieśniczej	6	30	4
autoagresja	2	4	8
ucieczki z domu	–	–	10
przestępczość ujawniona	1	1	9
przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego	3	4	7

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

Tabela 18. Dysfunkcje i patologie stwierdzone w rodzinach uczniów w roku szkolnym 2019/2020

dysfunkcje i patologie rodziny	liczba ujawnionych przypadków
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	18
zaniedbanie	8
uzależnienia (alkoholizm, narkomania)	16
przemoc w rodzinie	11
wykorzystywanie seksualne dzieci	–
przestępczość	–

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

W otoczeniu szkolnym uczniów stwierdzono 32 przypadki palenia papierosów, 30 przypadków agresji i przemocy w grupie rówieśniczej, 10 przypadków udziału w grupach negatywnych, 9 przypadków dyskryminacji w grupie rówieśniczej, po 4 przypadki sięgania po alkohol, autoagresji oraz przypadków wymagających nadzoru kuratora sądowego, a także 3

przypadku niszczenie mienia szkolnego. Wśród dysfunkcji i patologii ujawnionych w środowisku rodzinnym uczniów stwierdzono 18 przypadków bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, 16 przypadków uzależnienia, 11 przypadków przemocy w rodzinie oraz 8 przypadków zaniedbań.

Pomoc uczniom z rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych problemami uzależnień, przemocy w rodzinie, jaką oferują szkoły, przebiega we współpracy z instytucjami pomocowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny. Umożliwiany jest kontakt i konsultacje ze specjalistami – pedagogami, psychologami i terapeutami, zapewniana jest informacja o dostępnych formach pomocy i odpowiednich instytucjach pomocowych. Uczniowie mogą również korzystać z porad i wsparcia pedagogów i psychologów szkolnych oraz wychowawcy.

Współpraca placówek oświatowych z instytucjami i organizacjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest zdaniem przedstawicieli szkół zadowolająca. Do podmiotów, z którymi placówki najczęściej współpracują, uczestnicy badania zaliczyli: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miejski, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Policję oraz Fundację Pomocy Dzieciom im. Stanisławy Bieńczak.

4.3. BADANIA W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ

W badaniu skierowanym do grupy dzieci i młodzieży szkolnej wzięło udział 40 uczniów szkoły podstawowej, z czego 65% stanowiły kobiety, a 35% mężczyźni. Uczniowie w wieku 12 lat stanowili 10% tej próby, w wieku 14 lat 40% zaś 50% osób było w wieku lat 15.

W pierwszej kolejności uczniowie mieli za zadanie wybrać zachowania, które ich zdaniem są przejawem przemocy. Uzyskane wyniki zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 19. Rodzaje zachowań przemocowych w opinii uczniów szkół podstawowych

rodzaj zachowań	liczba wskazań	odsetek wskazań %
popychanie	33	82,5%
uderzanie	30	75,0 %
kopanie	29	72,5%
duszenie	30	75,0%
szarpanie	31	77,5%
przypalanie ciała	18	45,0%
policzkowanie	28	70,0%
szantaż	30	75,0%

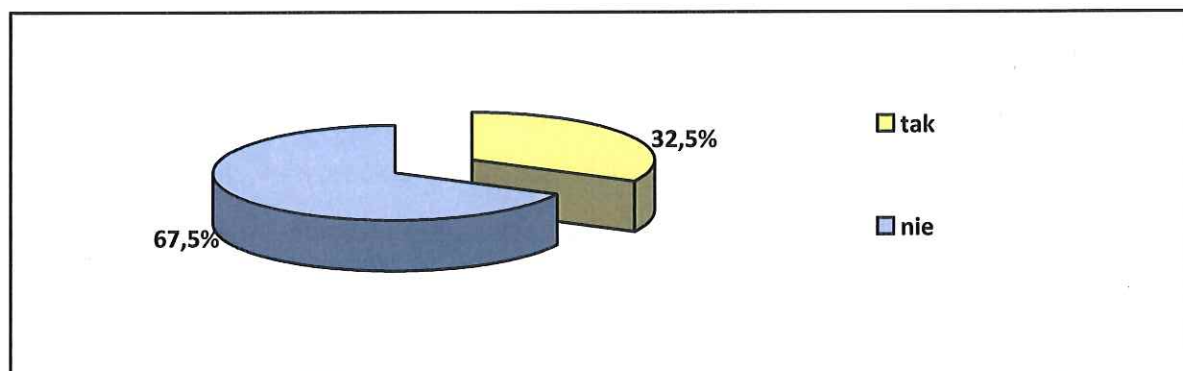
ośmieszanie	25	62,5%
grożenie	30	75,0%
nadmierna krytyka	23	57,5%
szkalowanie w Internecie	23	57,5%
nękanie sms-ami	28	70,0%

Dane z badania środowiska uczniowskiego.

Żadne z 13 możliwych do wyboru zachowań przemocowych nie zostało wskazane przez wszystkich ankietowanych uczniów. Wśród najliczniej wskazywanych zachowań, które uczniowie uznali za przejaw przemocy, znalazły się: popychanie (82,5%), szarpanie (77,5%) oraz uderzanie, szantaż, duszenie i grożenie (po 75%).

Kolejnym zagadnieniem poddanym ocenie respondentów była kwestia doświadczania przemocy ze strony rówieśników oraz w środowisku rodzinnym. Większość (67,5%) uczniów odpowiedziała na to pytanie przecząco, zaś 32,5% respondentów przyznało, że doświadczyło przemocy ze strony rówieśników. Zjawiska przemocy w domu rodzinnym potwierdziło 6 spośród uczestników badania. Poniższy wykres ilustruje rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 15. Czy doznałeś/doznałaś kiedykolwiek jakiegóż formy przemocy ze strony rówieśników?

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

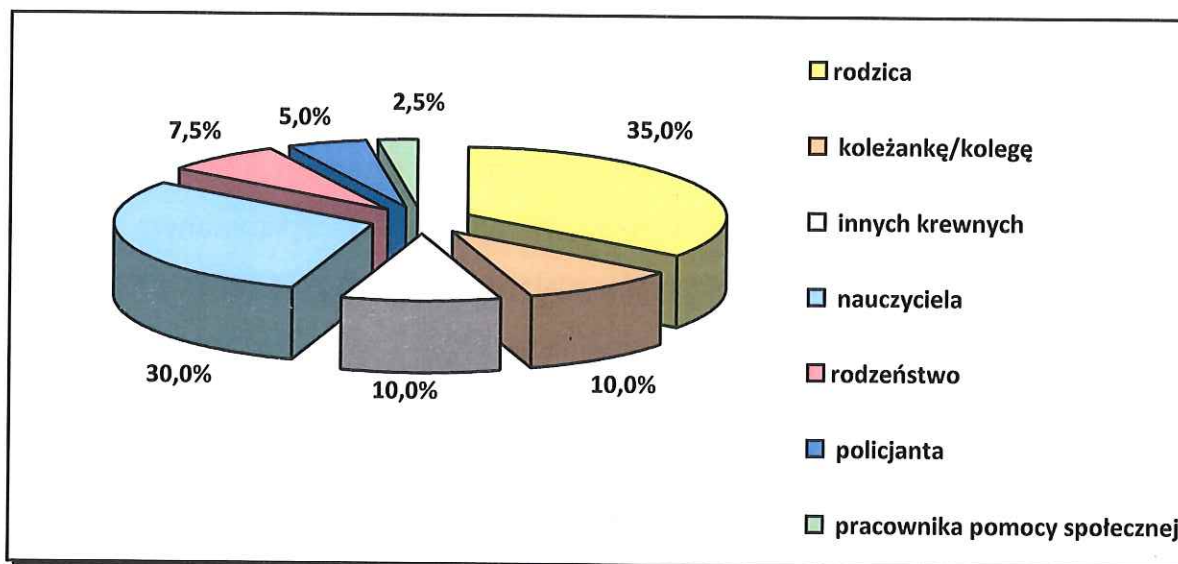
W następnym pytaniu sondowano uczniów, czy słyszeli o przypadkach przemocy w rodzinach swoich znajomych. Zdecydowana większość (80%) badanych nie ma wiedzy o występowaniu przemocy w domach osób im znanych. Jednak 20% ankietowanych stwierdziło, że słyszało o przypadkach przemocy w domach osób z ich otoczenia.

Na pytanie: „Czy uważasz, że będąc świadkiem lub ofiarą przemocy lub przemocy w rodzinie, należy kogoś o tym poinformować?”, zdecydowana większość (90%) respondentów odpowiedziała twierdząco. Przeciwną opinię wyraziło 10% ankietowanych.

Uczestnicy badania zadeklarowali, że najczęściej swoją wiedzą o przemocy podzieliliby się z rodzicem oraz nauczycielem. W dalszej kolejności wymieniono innych

krewnych, koleżankę i kolegę, rodzeństwo oraz policjanta, a także pracownika pomocy społecznej. Rozkład odpowiedzi w tym zakresie ilustruje poniższy wykres.

Wykres 16. Kogo byś poinformowała/poinformował, gdybyś doznała/doznał przemocy w rodzinie lub była/był świadkiem przemocy w rodzinie?

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

Na pytanie: „Czy uważasz, że należy prowadzić akcje i kampanie informacyjne na temat przemocy w rodzinie?”, trzy czwarte respondentów odpowiedziało twierdząco. Jednocześnie 25% ankietowanych uważa prowadzenie takich działań za bezzasadne.

Kolejna kwestia dotyczyła uczestnictwa uczniów w zajęciach poświęconych problemom przemocy w rodzinie. Większość (60%) ankietowanych twierdzi, że nigdy nie uczestniczyła w takich zajęciach. Jednocześnie 40% respondentów potwierdziło udział w zajęciach związanych ze zjawiskiem przemocy w rodzinie.

W odpowiedzi na pytanie dotyczące obaw o możliwość doświadczenia przemocy 35% badanych zadeklarowało, że takich obaw nie ma, a 45% uczniów wskazało na przemoc rówieśniczą, ale niepokój może budzić fakt, iż 20% ankietowanych ujawniło, że obawia się przemocy w rodzinie.

5. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA KRZYWDZONYM DZIECIOM

W celu zapewnienia bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom, zgodnie z art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, została wprowadzona procedura postępowania w sytuacji konieczności odebrania dziecka z rodziny w razie stwierdzenia bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia. Procedura ma zastosowanie w sytuacji stwierdzenia faktu bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia dziecka przez pracownika

socjalnego ośrodka pomocy społecznej w trakcie wykonywania przez niego obowiązków służbowych.

W przypadku podjęcia przez pracownika socjalnego wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także z lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką decyzji o odebraniu dziecka i umieszczeniu go u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej, zostaje wypełnione oświadczenie o powierzeniu dziecka przez pracownika socjalnego. Pracownik socjalny zobowiązany jest powiadomić rodzica lub opiekuna prawnego o możliwości złożenia zażalenia na odebranie dziecka.

6. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH

Analiza SWOT służy identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje, oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy, a jej przedmiotem stały się obszary zdefiniowane hasłowo: **rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie; zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne; kapitał społeczny i ludzki.**

OBSZAR I: RODZINA, DZIECKO I MŁODZIEŻ, PRZEMOC W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • analizowanie problemów rodzin, dzieci i młodzieży w gminie • wsparcie asystenta rodziny dla rodzin dysfunkcyjnych • zapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia • analizowanie potrzeb osób samotnie wychowujących dzieci • dysponowanie przez gminę placówkami wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży • monitorowanie zapotrzebowania na opiekę nad dziećmi do lat 3 i opiekę przedszkolną • dysponowanie przez szkolnictwo w gminie kadrami i bazą dydaktyczną zapewniającą właściwy rozwój uczniów • odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie • zapewnianie pomocy i wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • brak akcji uwrażliwiających społeczność lokalną na problemy przemocy w rodzinie • niewystarczające wsparcie dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie

szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • spadek liczby rodzin dysfunkcyjnych • możliwość tworzenia placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży • wystarczająca, w stosunku do potrzeb mieszkańców, oferta w zakresie opieki żłobkowej i przedszkolnej • zaspokajająca potrzeby w zakresie edukacji • sytuacja finansowa gminy • nienasilająca się w gminie skala zjawiska przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> • nasilająca się skala problemów mających wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodzin • wzrastająca liczba rodzin wymagających wsparcia w postaci poradnictwa specjalistycznego • wzrastająca liczba osób samotnie wychowujących dzieci • niewystarczająca liczebność i fachowość kadry pracującej z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie • niezmnijające się społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy w rodzinie

Analiza uwarunkowań dla obszaru **rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie** zwraca uwagę na wskazane mocne strony, którymi są głównie: analizowanie problemów rodzin, dzieci i młodzieży w gminie, wsparcie asystenta rodziny dla rodzin dysfunkcyjnych, zapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia, monitorowanie zapotrzebowania na opiekę nad dziećmi do lat 3 i opiekę przedszkolną, dysponowanie przez szkolnictwo w gminie kadrami i bazą dydaktyczną zapewniającą właściwy rozwój uczniów, zapewnianie pomocy i wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy, odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie, zapewnianie pomocy i wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy.

Dostrzegane mocne strony w powiązaniu z akcentowanymi szansami nie mogą jednak przesłonić ciężaru gatunkowego zagrożeń, z jakimi należy się zmierzyć. Nasilająca się skala problemów mających wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodzin, wzrastająca liczba rodzin wymagających wsparcia w postaci poradnictwa specjalistycznego, niewystarczająca liczebność i fachowość kadry pracującej z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie oraz niezmnijające się społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy w rodzinie – to kwestie, które należy uwzględnić w programowaniu działań w tym obszarze.

OBSZAR II: ZDROWIE, UZALEŻNIENIA, BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • zabezpieczenie dostępu mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej 	<ul style="list-style-type: none"> • brak diagnozy w zakresie istnienia uzależnień wśród dzieci i młodzieży

<ul style="list-style-type: none"> • inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia • podejmowanie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego • zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej • odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi • realizowanie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród uczniów • prowadzenie w placówkach oświatowych programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom społecznym • podejmowanie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie oraz realizowanie inwestycji podnoszących poziom bezpieczeństwa na drodze 	
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • brak barier finansowych i lokalowych utrudniających prawidłowe zabezpieczenie dostępu do świadczeń • wzrost zainteresowania zdrowym trybem życia wśród mieszkańców • poprawa stanu środowiska naturalnego w ostatnich latach (trudno powiedzieć) • niezwiększająca się liczba osób uzależnionych i współuzależnionych wymagających wsparcia • niezwiększająca się liczba nieletnich sięgających po alkohol lub narkotyki (trudno powiedzieć) • niewzrastające zagrożenie przestępczością wśród nieletnich • wzrost poziomu bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz poziomu bezpieczeństwa na drodze 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrastające zapotrzebowanie na zwiększenie liczby osób pracujących z osobami uzależnionymi

Analiza uwarunkowań dla obszaru **zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne** wskazuje na zdecydowaną przewagę mocnych stron: zabezpieczenie dostępu mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, podejmowanie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego, zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej, inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia, realizowanie przez placówki

oświatowe działań profilaktycznych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród uczniów oraz programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom społecznym, jak również prowadzenie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie oraz realizowanie inwestycji podnoszących poziom bezpieczeństwa na drodze.

Mimo znaczącej przewagi mocnych stron i licznych szans w tym obszarze wskazane słabe strony i zagrożenia – brak diagnozy w zakresie istnienia uzależnień wśród dzieci i młodzieży oraz wzrastające zapotrzebowanie na zwiększenie liczby osób pracujących z osobami uzależnionymi – mogą mieć wpływ na osiągnięcie zakładanych zmian w procesie wdrażania założeń budowanego programu.

OBSZAR III: KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • odczuwalny wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców • prowadzenie działań mających na celu zachęcanie mieszkańców do podejmowania inicjatyw lokalnych • popularyzowanie wśród mieszkańców informacji o lokalnych organizacjach pozarządowych • podejmowanie działań zmierzających do podniesienia atrakcyjności oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do mieszkańców • inicjowanie działań mających na celu integrację społeczności lokalnej • prowadzenie działań mających na celu pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej • dostosowana do aktualnych potrzeb liczebność kadry i sieć placówek pomocy społecznej • podnoszenie przez pracowników pomocy społecznej kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach i różnych formach doskonalenia zawodowego 	<ul style="list-style-type: none"> •
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • odpowiedni potencjał gminy zapewniający jej rozwój i umożliwiający wzrost jakości życia • zwiększająca się liczba inicjatyw lokalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • brak zainteresowania mieszkańców działalnością w ramach organizacji pozarządowych • niezwiększająca się liczba osób

<p>podejmowanych na terenie gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> • niewzrastające zapotrzebowanie na wsparcie z systemu pomocy społecznej • wpływ środków zewnętrznych pozwalających m.in. na podniesienie skuteczności realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej • wzrost zainteresowania mieszkańców działalnością wolontarystyczną 	<p>korzystających z oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej</p> <ul style="list-style-type: none"> • niezmnijająca się liczba osób marginalizowanych lub zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją
---	--

Analiza uwarunkowań dla obszaru *kapitał społeczny i ludzki* wskazuje na zdecydowaną przewagę mocnych stron, którymi są głównie: odczuwalny wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców gminy, zachęcanie mieszkańców do podejmowania inicjatyw lokalnych, inicjowanie działań mających na celu integrację społeczności lokalnej, podejmowanie działań zmierzających do podniesienia atrakcyjności oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do mieszkańców oraz popularyzowanie wśród mieszkańców gminy informacji o lokalnych organizacjach pozarządowych. Należy także podkreślić dostosowaną do aktualnych potrzeb liczebność kadry i sieć placówek pomocy społecznej, możliwość podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników pomocy społecznej.

Jednakże liczne mocne strony w powiązaniu z akcentowanymi szansami nie powinny przesłonić wagi dostrzeganych i zasygnalizowanych zagrożeń, z jakimi należy się zmierzyć. Brak zainteresowania mieszkańców działalnością w ramach organizacji pozarządowych, niezwiększająca się liczba osób korzystających z oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej, a także niezmnijająca się liczba osób marginalizowanych lub zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją to w obliczu niekorzystnych tendencji demograficznych niezwykle istotne kwestie rzutujące na kształt programu działań w tym obszarze.

7. OCENA WDROŻENIA ZAŁOŻEŃ POPRZEDNIO REALIZOWANEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE

Ocena wdrożenia poprzednio realizowanego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie stanowi punkt odniesienia do konstrukcji założeń polityki antyprzemocowej gminy Brzozów na lata 2021-2025. W jej ramach zostały wskazane trudności napotkane przy wdrażaniu programu, osiągnięcia w jego realizacji,

przedsięwzięcia, których nie udało się zrealizować podczas wdrażania oraz przedsięwzięcia, które należałoby podjąć w nowym okresie programowania.

Trudności napotkane przy wdrażaniu programu:

- ograniczenie spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie z uwagi na pandemię Covid-19.

Osiągnięcia w realizacji działań wyznaczonych w ramach programu

- usprawnienie funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego poprzez szkolenia dla członków grup roboczych oraz osób współpracujących w obszarze przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań zwiększających świadomość uczniów w zakresie zjawiska przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez prowadzenie działań profilaktycznych,
- oferowanie pomocy ofiarom oraz sprawcom przemocy w rodzinie.

Przedsięwzięcia, których nie udało się zrealizować podczas wdrażania programu

- oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie poprzez motywowanie ich do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.

Przedsięwzięcia, które należałoby podjąć lub kontynuować w nowym okresie programowania

- kontynuowanie prac Zespołu Interdyscyplinarnego oraz monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie,
- zwiększanie kompetencji zawodowych kadr samorządowych i organizacji pozarządowych działających w sferze społecznej,
- interdyscyplinarna praca z ofiarami i sprawcami przemocy .

Ogólna ocena realizacji założeń programu

Zespół dokonujący oceny realizacji założeń poprzedniego programu, uwzględniając osiągnięcia, ograniczenia, zachodzące lokalnie zmiany związane ze zjawiskiem przemocy w rodzinie, mając do dyspozycji pięciopunktową skalę ocen, którym przypisano odpowiedni stopień realizacji (1 – nie wdrożono; 2 – rozpoczęto wdrażanie założeń programu; 3 – częściowo wdrożono przyjęte założenia programu; 4 – zrealizowano większość założeń programu; 5 – w pełni i skutecznie wdrożono założenia programu) zaproponował **ogólną ocenę realizacji programu na poziomie 4.**

W uzasadnieniu przyjętej oceny podkreślono, że sprawne działania Zespołu Interdyscyplinarnego pozwoliły na usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym

przemocą. Nie przeprowadzono natomiast akcji profilaktycznych, które mogłyby przyczynić się do nagłaśnianie problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy.

III PROJEKTOWANE DZIAŁANIA PROGRAMOWE

Wyniki diagnozy problemów przemocy w rodzinie na terenie gminy, opartej na analizie źródeł zastanych, danych z badań ankietowych oraz analizie SWOT pozwoliły na opracowanie założeń Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Brzozów na lata 2021-2025. Zostały one przedstawione w formie celu głównego, celów operacyjnych i kierunków działań, których realizacja powinna przyczynić się do zminimalizowania zjawiska przemocy w rodzinie, jak i zapobiegania temu zjawisku w przyszłości.

1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Cel główny, wyznaczony w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Brzozów na lata 2021-2025, jest następujący:

Podejmowanie działań profilaktycznych związanych z problemem przemocy w rodzinie skierowanych do wszystkich mieszkańców Gminy Brzozów oraz doskonalenie systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwikłanych w przemoc domową.

Osiągnięcie celu głównego jest uwarunkowane realizacją wyznaczonych i przedstawionych poniżej celów operacyjnych oraz działań.

2. CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA

CEL OPERACYJNY 1.: Ochrona i pomoc osobom i rodzinom doświadczającym przemocy lub zagrożonych przemocą.				
Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Kontynuowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego.	2021-2025	UM, GKRPA, MOPS, placówki oświatowe, Policja, SR, placówki ochrony zdrowia, NGOs, inne podmioty, których przedstawiciele biorą udział w działaniach ZI	<ul style="list-style-type: none"> - liczba spotkań ZI - liczba grup roboczych - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba rodzin objętych wsparciem ZI/grup roboczych 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin
Realizacja procedury „Niebieska Karta” przez uprawnione podmioty.	2021-2025	UM, GKRPA, MOPS, placówki oświatowe, Policja, SR, placówki ochrony zdrowia, NGOs, inne podmioty, których przedstawiciele biorą udział w działaniach ZI	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rodzin objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta”, - liczba osób w rodzinach objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta” - liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta” 	<ul style="list-style-type: none"> - ochrona osób dotkniętych przemocą w rodzinie - zapobieganie eskalacji zjawiska przemocy rodzinie

Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom.	2021-2025	MOPS, Policja, placówki ochrony zdrowia, SR	<ul style="list-style-type: none"> - liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> - ochrona dzieci w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie
Pomoc finansowa i rzeczowa dla rodzin dotkniętych przemocą.	2021-2025	MOPS, NGOs, Kościół	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób i rodzin, którym udzielono wsparcia - rodzaj udzielonego wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzin doświadczających przemocy - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin
Specjalistyczne poradnictwo dla osób i rodzin dotkniętych przemocą.	2021-2025	MOPS, PK, GKRPA, Zi, PCPR, Kościół	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób i rodzin, którym udzielono wsparcia - rodzaj udzielonego wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie bezpieczeństwa psychologicznego rodzin doświadczających przemocy - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - włączenie społeczne rodzin izolujących się i izolowanych
Praca socjalna z rodzinami, w których występuje przemoc.	2021-2025	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w formie pracy socjalnej 	<ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie rodzin doświadczających przemocy - ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie

Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.	w razie zaistnienia takiej potrzeby	MOPS, PCPR, Policja, NGOs, Kościół	- liczba osób, którym udzielono wsparcia	- zapewnienie bezpieczeństwa osobom i rodzinom doświadczającym przemocy
Prowadzenie rozmów i kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.	2021-2025	GKRPA, ZI, MOPS, Policja	- liczba przeprowadzonych rozmów ze sprawcami przemocy - liczba sprawców przemocy skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.	- zmniejszenie poziomu zagrożenia przemocą domową - poprawa relacji w rodzinach doświadczających przemocy
Pomoc sprawcom przemocy w powrocie do prawidłowego funkcjonowania po zakończonym procesie działań resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych.	w razie zaistnienia takiej potrzeby	MOPS, GKRPA, ZI, Policja, SR, NGOs, Kościół	- liczba i rodzaj podjętych działań	- zmniejszenie poziomu zagrożenia przemocą domową - poprawa relacji w rodzinach doświadczających przemocy

CEL OPERACYJNY 2.: Prowadzenie na terenie gminy działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych mających na celu eliminowanie zjawiska przemocy w rodzinie.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Upowszechnianie informacji o instytucjach	2021-2025	MOPS, GKRPA, ZI, PK, palcówki oświatowe,	- liczba i rodzaj podjętych działań	- poprawa efektywności i skuteczności wsparcia

i organizacjach świadczących pomoc ofiarom agresji i przemocy w rodzinie.		światlice, Policja, NGOs, Kościół		udzielanego rodzinom
Prowadzenie pogadank, prelekcji na temat przemocy w rodzinie.	2021-2025	GKRPA, Zi, MOPS, palcówki oświatowe, światlice, PPP, Policja, NGOs, Kościół	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj pogadank i prelekcji - liczba uczestników 	<ul style="list-style-type: none"> - podniesienie umiejętności zapobiegania problemom dotykającym rodzinę - zmiana świadomości społecznej
Przeprowadzanie akcji profilaktycznych, organizowanie imprez kulturalnych i sportowych z uwzględnieniem kwestii przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2021-2025	UM, RG, MOPS, GKRPA, Zi, palcówki oświatowe, światlice, jednostki sportowo-rekreacyjne, NGOs, Kościół	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba uczestników 	<ul style="list-style-type: none"> - zmiana nastawień do problemu przemocy w rodzinie - zapobieganie eskalacji zjawiska przemocy rodzinie - umocnienie prawidłowego modelu rodziny
Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny i promowanie potrzeby zachowania odpowiednich relacji wśród jej członków.	2021-2025	UM, RM, MOPS, GKRPA, Zi, palcówki oświatowe, światlice, jednostki sportowo-rekreacyjne, PPP, NGOs, Kościół	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba uczestników 	<ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie rodzin - eliminowanie zjawisk zakłócających prawidłowe funkcjonowanie rodzin - przywracanie właściwych relacji w rodzinie
Podjęcie działań zmierzających do	2021-2025	UM, RG, placówki oświatowe, jednostki	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań 	<ul style="list-style-type: none"> - wyzwalanie pozytywnych emocji

rozładowania stresu i agresji w środowisku dzieci i młodzieży poprzez sport i uczestnictwo w kulturze.		sportowo-rekreacyjne, placówki kultury, NGOs	- liczba uczestników	- integrowanie środowiska dzieci i młodzieży oraz społeczności lokalnej - poprawa bezpieczeństwa mieszkańców
Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2021-2025	UM, GKRPA, MOPS, ZI, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice, NGOs, Kościoł, społeczność lokalna	- liczba i rodzaj podjętych działań	- poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin

CEL OPERACYJNY 3.: Doskonalenie kompetencji kadr samorządowych i organizacji pozarządowych w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Doskonalenie kompetencji zawodowych pracowników pomocy społecznej w zakresie udzielania skutecznego wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym i zagrożonym przemocą.	2021-2025	UM, MOPS, GKRPA, ZI PCPR, ROPS, Policja, placówki ochrony zdrowia, SR, PR	- liczba i rodzaj odbytych szkoleń - liczba pracowników doskonalących kwalifikacje	- podwyższenie kompetencji służb społecznych - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania rodzin objętych wsparciem
Organizowanie szkoleń i warsztatów dla kadry	2021-2025	UM, placówki oświatowe, GKRPA, ZI, PPP	- liczba i rodzaj zajęć - liczba uczestników	- podwyższenie kompetencji kadr

pedagogicznej na temat problemów przemocy w rodzinie i problemów agresji w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.				pedagogicznych w zakresie udzielania skutecznego wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym i zagrożonym przemocą. - eliminowanie zachowań agresywnych w środowisku uczniowskim
Wspieranie organizacji pozarządowych w działaniach o charakterze profilaktycznym nakierowanych na kwestie przeciwdziałania problemom uzależnień i przemocy w rodzinie.	2021-2025	UM, GKRPA, MOPS, Zi placówki oświatowe, Policja, NGOs, społeczność lokalna	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba podmiotów objętych wsparciem	- poprawa skuteczności oddziaływań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej

CEL OPERACYJNY 4: Współpraca podmiotów na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Integrowanie działań w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie w gminie	2021-2025	UM, RM, MOPS, GKRPA, Zi, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice, Policja, SR, PR,	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba osób i rodzin korzystających ze wsparcia pomocy	- poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania

poprzez stałą współpracę podmiotów działających na terenie gminy i podmiotów spoza gminy wspierających mieszkańców.		PCPR, PPP, NGOs, Kościół	spofecznej z powodu uzależnień i przemocy w rodzinie	i kondycji rodzin - zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą
Poszerzenie współpracy podmiotów w zakresie wzmocnienia kondycji rodzin zamieszkujących w gminie i eliminowania niekorzystnych zjawisk mających wpływ na komfort i jakość ich życia.	2021-2025	UM, RM, GKRPA, ZI, MOPS, placówki oświatowe, NGOs, Kościół	- liczba i rodzaj podjętych działań	- poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - utrwalenie w świadomości społecznej wzorca rodziny prawidłowo wypełniającej przypisane jej funkcje i wolnej od zachowań patologicznych

Legenda

UM – Urząd Miejski

RM – Rada Miejska

MOPS – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ZI – Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy

w rodzinie

SR – Sąd Rejonowy

PR – Prokuratura Rejonowa

ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

NGOs – organizacje pozarządowe

IV REALIZACJA PROGRAMU

1. KOORDYNATOR, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE I PARTNERZY

Koordinatorem programu będzie Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Brzozowie. Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań są: Burmistrz, Rada Miejska, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, placówki wychowania przedszkolnego, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice.

Partnerami w realizacji działań są: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brzozowie, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Brzozowie, Powiatowy Urząd Pracy w Brzozowie, ośrodki leczenia uzależnień, specjaliści, placówki ochrony zdrowia, ośrodki wsparcia, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

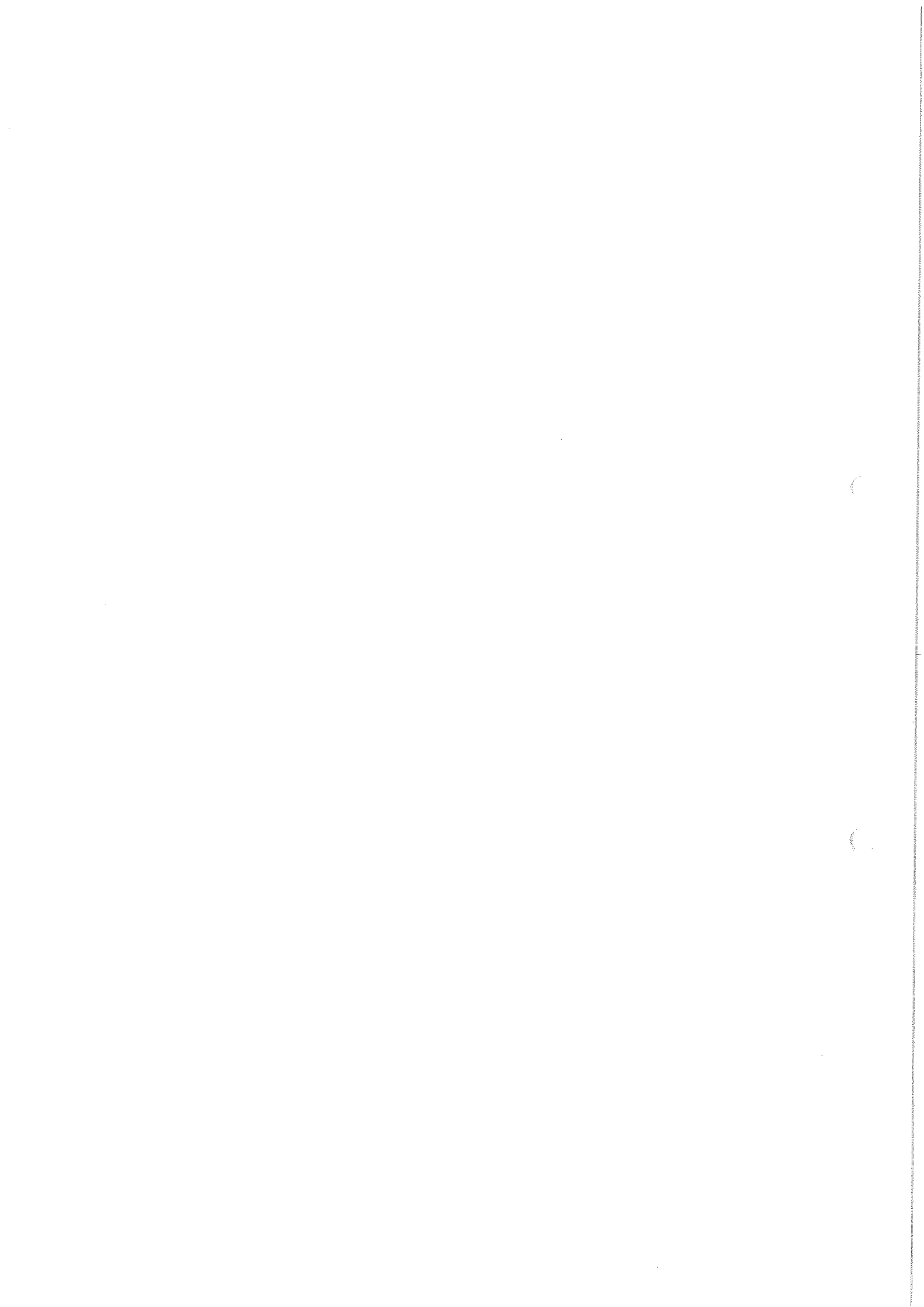
Bieżący nadzór nad realizacją Programu sprawuje Burmistrz Brzozowa i podejmuje niezbędne działania zmierzające do osiągnięcia celów wyznaczonych w Programie.

2. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring programu, polegający na gromadzeniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych działań, będzie prowadzony przez Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Brzozowie – koordynatora programu, przy udziale członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz przedstawicieli służb, które w zakresie swoich kompetencji realizują zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Celem monitoringu będzie badanie, czy realizacja działań przebiega bez zakłóceń. Monitoring realizacji programu umożliwi:

- systematyczną obserwację działań programu,
- weryfikację zgodności założonych celów z osiąganymi efektami,
- ocenę zaangażowania jednostek w realizację działań.

Do monitoringu wykorzystane zostaną wskaźniki realizacji działań wyznaczonych w ramach poszczególnych celów programu. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań. Z prowadzonego

monitoringu zostanie przygotowane sprawozdanie z realizacji Programu, które będzie przedstawione Radzie Miejskiej na sesji do końca marca każdego roku.

Ewaluacja Programu będzie dotyczyła zarówno liczby prowadzonych działań, jak i ich jakości. Celem ewaluacji będzie ocena efektywności programu poprzez gromadzenie, analizę i interpretację danych na podstawie materiałów sprawozdawczych z poszczególnych instytucji zaangażowanych w jego realizację, a w szczególności Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Pozwoli ona na podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z realizacji Programu.

3. FINANSOWANIE

Źródłem finansowania działań zawartych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Brzozów na lata 2021-2025 będą środki własne gminy przewidziane na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy, pomocy społecznej, przeciwdziałania alkoholizmowi, a także środki zewnętrzne pozyskane na realizację programów osłonowych, programów rządowych lub innych, których realizacja pozwoli osiągnąć cele zawarte w niniejszym programie.

